

Foi'a besericésca si scolastica.

Organu alu provinciei metropolitane greco-catolice de Alb'a-Julia
si Fagarasiu.

Apare in 1 si 15 st. n. a fia-carei luni.

Abonamentele de cate 6 fl. v. a. pre anu se se adreseze
la tipografi'a seminariului gr. catolicu in Blasiu.

Manuscriptele si corespondintiele se se tramita francate
la redactiuni.

Anulu I.

Blasiu 15 Decembre 1887.

Nr. 6.

Partea besericésca.

Documente istorice.

Ideile religioase ale lui Georgiu Sincai mai lamuritu se vedu din epistol'a lui de datulu Bud'a 28 Martiu an. 1804 indreptata érași catra nuntiulu apostolicu din Vien'a, de care epistol'a amu facutu amentire si in numerulu 4 alu acestei foi, si noi credemu că in espunerea ideiloru sale nemenea altulu nu pote fi mai competente de-catu insusi auctorulu. Pentru aceea repetimu si aici, că facia de ideile profesate de insu-si Georgiu Sincai in epistol'a din cestiune, nu pote stá de locu asertulu ce obvine in discursulu de receptiune alu fericitului A. Papiu Ilarianu, in care se díce: „Că Georgiu Sincai nu s'a intorsu dela Rom'a spre a propagá unirea cu Rom'a Papei“.

Dar' din epistol'a acést'a se mai vede si aceea, că Georgiu Sincai, caderea sa din directoratu si-o tiene dela episcopulu Joanu Bobu, din care cauza si opiniunile lui pucinu magulitorie facia de acestu episcopu suntu usioru de esplicatu.

Epistol'a din cestiune in textulu latinu este urmatoria:

Excellentissime ac Reverendissime Domine Nuntie Apostolice! Domine, Domine Patrone mihi Gratiosissime, Benignissime!

Anno 1775 Romae in Venerabili Collegio Urbano de Propaganda Fide qua alumnus existens, more solito memet Juramento obstrinxi, ut Sacram Congregationem de Propaganda Fide quotannis de me meoque statu certiorum reddam nec defui obligationi usquedum Gallica Revolutio sese exereret.

Ab exordio autem ejusdem ad praesens usque tempus nihil scribere sum ausus, summo veritus opere, ne scribens

sinistri cujuspiam insimuler, quod nihilosecius evitare non potui.

Ut ut enim pro mea pietate, incorruptis moribus, intemerata Fide Catholica, sanisque principiis, quibus Romae ita imbutus fui, ut non solum ibidem existens summam ab omnibus laudem retulerim, et tam in Philosophia quam in Theologia Doctor creari promeritus sim, verum etiam in Transylvaniam Patriam videlicet meam, Dioecesiumque Fogarasiensem redux, ab iis nullo unquam tempore declinaverim, sed pro obligatione et viribus meis in vinea Domini, qua saecularis quidem (neque enim Episcopus ordinibus sacris initiare me voluit) assidue semper laboraverim, ceu qui Catechismum valachicum, caeterosque Libros pro scholis valachicis primus edidi, scholis quatuordecim annis (etiam sub antecessore Episcopo Gregorio Major) summo cum fructu praefui, easque visitando quaqua versus, et ubique in tota Transylvania Catecheses feci, plebem in Dogmatibus Fidei solidavi. *quid quod, oppida etiam et Pagos integros non paucos ad sinum S. Matris Ecclesiae reduci: Super quibus a me factis et exantlatis a Generali Synodo Almae Dioeceseos Fogarasiensis habeo attestatum, quod quando-cumque et coram quocumque producere possum.*

Episcopus tamen Fogarasiensis Excellentissimus, Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Joannes Babb, quia non illius assecutus sum, dum Episcopus creatus est, ideo anno 1794 non dubitavit se cum Vice-Comite quodam Comitatus Albae Inferioris, nomine Alexandro Gyujtó, homine haeretico, se conjungere et in mei perniciem conspirare, meque per hunc (quo nihil facilius id temporis erat) Jacobinismi incusari facere, unde sequuntur, ut insons licet . . . officio Directoratus scholarum injuste privatus fuero.

Innocentiam equidem meam anno 1795 coram Jurisdictionibus magni Principatus Transylvaniae, anno autem 1796 coram Augustissimo Suae Maiestatis Caesareae Regiae et Apostolicae Throno praesens abunde probavi, atque innocens agnitus et declaratus fui, satisfactio tamen mihi hodie nulla est data, sed qua nobilis ad viam Juris relegatus sum, qua aut nunquam, aut sero nimis felicitabor.

Praelaudatus enim Dominus Episcopus, et praefatus V. Comes Alexander Gyujo sunt nimium potentes nummis, quibus omnem mihi ad impetrandam Via Juris Justitiam aditum praecloserunt, nec quicquam ultra sperare licet, nisi Sacra Congregatio de Propaganda Fide Benigne dignata fuerit, praepotenti sua apud Augustam Anlam interpositione efficere, ut causa mea (quum jam in via Juris sit) in Inclita Tabula Regia Transylvanica quantocumque, et extra seriem, quia causa talis est naturae, assumatur.

Pro qua mei Gratiosa Recommendatione ad Sacram Congregationem dum humillime supplico Excellentiae Vestrae, eadem cum demissione supplico ut dignetur Eandem Sacram Congregationem de eo etiam certam facere, quod ego post tot fatalitates e Transylvania exire debuerim, meque Budam sub alas Spectabilis Domini Martini Georgii Kovachich Senquiciensis Excelsae Camerae Regiae Hungarico Aulicae Regestrantis, viri eruditissimi, et qui 1764 Romae etiam versabatur, recipere, qui qua Summus etiam Catholicus, Sacram Excellentiae Vestrae Dexteram cum devotione exosculans, cum demissione supplicat Excellentiae Vestrae, ut, quae mittit sua opera, data occasione non dedignetur Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi Sacrae Romanae Ecclesiae Cardinali Domino Stephano Borgia Gratiose transmitti demandare.

Sacras Excellentiae Vestrae manus dum filiali et demississima cum devotione exosculor, in profundissimo venerationis cultu emorior

Excellentiae Vestrae

Budae die 28-a Martii 1804.

Servorum et clientum humillimus:

Georgius Sinkai

de Eadem Transylvanus.

ed in realtà il nunzio di Vienna scrisse una lettera a Propaganda per la raccomandazione del Sinkai colla data di 14 Apr. 1804.

Er' in versiune romana:

Escellentissimule si Reverendissimule Domnu Nuntiu Apostolicu! Dommule si Patronule preagratiusu si preabumu!

La anulu 1775 fiindu la Rom'a cá alumnul alu Colegiului Urbanu, conformu datenei de acolo am depusu juramentulu prescriu adeva cá in fiecare anu voiu incunoscintia S. Congregatiune de Propaganda Fide despre mine si starea mea, si neci nu m'am subtrasu dela acést'a deterioria pana ce a eruptu revolutiunea franceza.

Dela inceputulu acelei revolutiuni pana adi n'am cutezatu se scriu ceva, temendu-me de suspicionari, de ce inse n'am scapatu.

Fiindu la Rom'a asia m'am deprinsu in pietate, in moravuri bune, in credintia catolica si in principie sanetose, cá si acolo castigasemu aplausulu toturora, si am depusu doctoratulu atatu din Filosofia catu si din teologia, si dela aceste lucruri bune nu m'am abaturu neci in patria mea, in dieces'a Fagarasiului, ci din contra, — desi cá seculariu, (cáci episcopulu n'a voitu se me ordinez), — in vertutea detorintiei si dupa poterile mele neincetatu am lucratu in vine'a Domnului, am edatu catechismu românesc si alte carti românesci, 14 ani am fostu inspectoru preste scolele românesci din Transilvania (si sub episcopulu de mai inainte Gregoriu Maioru) am catechisatu cu succesu indestulitoriu, am intaritu pre poporu in dogmele credintiei, orasie si nu pucine sate intregi am redusu la S. Unire, despre cari fapte

si ostenele ale mele am atestatu dela Sinodulu generalu alu diecesei gr-cat. de Fagarasiu, ce ori candu si ori-carui potu areta.

Episcopulu inse de Fagarasiu Escellentissimulu Illustriissimulu si Reverendissimulu Domnu Joanu Bab, pentru-cá n'am fostu de partid'a lui, candu s'a facutu Episcopu, pentru ace'a la anulu 1794 nu s'a indoitu a se contielege cu vice-comitele comitatului Albei-inferioare cu Alesandru Gyujo cu unu omu ereticu si a conspirá spre stricarea mea si prin elu se me insinue de Jacobinistu¹⁾, (decatu care lucru pre tempurile acele nemicu nu erá mai usioru) de unde apoi a urmatu, cá eu desi nevinovatu — pre nedreptu am fostu amovatu din oficiulu meu de directoru preste scole.

Nevinovati'a mea la anulu 1795 destulu de lamuritu am demustratu inaintea jurisdictiuniloru din Transilvania si la anulu 1796 inaintea Maiestatii Sale Imperatesci am fostu recunoscutu si dechiaratu de nevinovatu inse pana in diu'a de adi nu mi s'a datu neci o satisfacere, ci cá nobilu am fostu indrumatu la calea legei, de ce séu neci odata séu forte tardiu me voiu imbucura; cáci mai in susu laudatulu Domnu Episcopu si amentitulu vice-comite Alesandru Gyujo suntu tare avuti si prin banii loru 'mi-inchisera toate cáile ca se mi se faca dreptate pre calea legei, si nu mi-remane alta sperantia, decatu cá S. Congregatiune se binevoiesca a se intrepune la curtea Imperatesca, cá cauza mea, (care acumu e pre calea legei) catu mai iute si afora de ordine se se pertracteze inaintea tablei regesci din Transilvania.

Candu prea umilitu me rogu de Escelenti'a Vostra cá preagratiusu se binevoiti a me recomandá la Sacra Congregatiune, totu odata Ve rogu se incunoscintiati Sacra Congregatiune, cá eu dupa atate fatalitati am fostu constrinsu se parasescu Transilvania si se me tragu la Bud'a sub aripele Spectatului Domnu Martinu Georgiu Kovachich registratoru la inalt'a Camera regesca ungeresca, omu forte eruditu, care la anulu 1764 si la Rom'a inca a fostu si ea catolicu mare Ve saruta Santit'a drépta si prea umilitu Ve róga, cá operele sale, care le tramite se nu refusati a le tramite Eminentissimului Principe Stefanu Borgia cardinalu.

Sarutandu-Ve santit'a drépta si recomandatulu gratielorulu inalte sum

Alu Escelentiei Vóstre

Bud'a 28 Martiu 1804.

celu mai umilitu sierba si clientu:

Georgiu Sinkai

de Sinc'a transilvanu.

Si intr'adeveru Nuntiuulu din Vien'a a si scriu epistola recomandatoria in caus'a lui Sinkai cu datulu de 14 Apriliu 1804.

Jubileulu sacerdotalu alu Papei Leonu XIII.

(Urmare).

Cine a cetitu catu de pucinu istori'a besericeii catolice, trebuie se recunosca, cá acést'a societate a trecutulu in decursu de nouespredece veacuri prin nenumerate primejdie mari. In contra ei au conspiratu Judeii, pagani, ereticii, Musulmanii, schismaticii, incredulii si o multime de societati secrete, cari au atacatu cu vehementia tote invetiaturile si institutiuni

¹⁾ Jacobinismulu erá o partida politica republicana de pre tempulu revolutiunei franceze, a carei principie s'au fostu propagatu si in Ungaria'a prin abatele Martinovich.

nile ei, folosinduse spre nimicirea ei de totu soiulu de arme: de putere, de sciintia, de bani, de inselaciuni, de calunnii, de intrigi si mestesugiri secrete. Acestu resboiu infernalu si-a ajunsu, asia dicându, culmea in scrierile filosofloru francezi din veaculu trecut, cari nu si-au pregetatu a pângari totu ce este sântu si pretiosu in ochii ómeniloru. Dar' pre toti acesti scriitori, cari s'au nisuitu a surpá temeliele religiunei cu unu zelu demnu de o cauza mai buna, i-a intrecutu pre departe patriarhulu necredintiosloru Voltaire, carele in scrierile sale filosofice, istorice si poetice s'a folositu de tote armele sciintiei, si chiar' si de sarcasmu si de minciuna spre a poté dá lovitur'a de morte catolicismulu si puterei papale. Atatu s'a increditu elu in farmeculu scrieriloru sale, in catu cugetá, cà dupa unu veacu necredinti'a va trebui se-si serbeze triumfulu seu infernalu pre ruinele besericee nimicite.

Insa tocmái contrariulu s'a intemplatu!

Unu veacu s'a scursu deja, si pre Scaunulu Santulu Petru vedemu siedindu o figura angusta, care gubernéza beserica catolica sub numele de Leonu alu XIII, reversându asupr'a Papatulu o lumina atatu de splendida, in catu cá se me esprimu cu cuvintele unui ilustru Episcopu: „Papatulu are astadi inriurare nu numai in cestiunile religióse, dar' chiar' si in cele sociale, si in domeniulu insusi alu politicee, asia cà mijlocirea lui nu numai cà e primita cà unu folosu, dar' e si ceruta de cei mai vestiti omeni de statu ai tempulni nostru“.

In 31 Decembre a. c. st. n. se implinescu 50 de ani, de candu tinerulu diaconu Joachim Pecci, care astadi ocupa Scaunulu Santulu Petru, a fostu chirotonitu de preotu in capel'a privata a Cardinalulu Carolu Odescalchi. Preste 200 milioane de credintiosi, incepându dela negrii Africee pana la locuitorii cei mai civilizati din cetatile capitale ale Europee, dela pastoriulu, care se acopere cu peile turmei sale, pana la celu mai ilustru magnatu, care se imbraca in metase si catifea, dela simplulu cultivatoriu de paméntu pana la celu mai eruditu barbatu, care-si petrece dilele in cabinetulu seu cufundatu in scrutari sciintifice, toti se grabescu a-si aduce cu ocaziunea dilei de 31 Decembre tributulu loru de veneratiune, iubire si alipire catra capulu besericee catolice. Pana si imperati puternicee nu-si pregeta a luá parte la acést'a serbatóre imposanta, er' o imperatésa care ne stapanesce atatu in puterea drepturiloru, catu si a virtutiloru sale rare, a pregatitu chiar' cu manile ei delicate unu daru pretiosu cu care voiesce se faca o mangaiere deosebita Parintelui toturor crestiniloru.

Acést'a manifestatiune de iubire si supunere catra Capulu besericee catolice nu are seamenu pre lume. Deschideti istori'a toturoru poporeloru, cetiti

viati'a toturor imperatiloru si regiloru, si nu veti aflá nicairi, cà sute de milióne de omeni de pre tota suprafaci'a pamentulu, deosebiti in limba, cultura, aspiratiuni si interese, se se fi unitu in cugete si in sântiri spre a serbá vre unu evenimentu ori catu de importantu din viati'a acelor regu si imperati.

In midiloculu elementelor teribile de disolutiune, cari si-au castigatu o inriurinta atatu de infricosiata asupra societatiloru moderne, si au prefacutu in pulbere o multime de sisteme filosofice si de institutiuni religiose, sociale si politice, unitatea de spiritulu si de anima, ce se manifestéza intre toti catolicii de pre pamentu cu ocaziunea Jubileulu sacerdotulu alu Santiei Sale Leonu alu XIII, este o dovada eclatanta, cà acele elemente destructive nu au potutu slabí vitalitatea besericee catolice si a institutiuniloru ei grandióse, si cà mai curéndu ori mai târdiu acést'a beserica va vedé inmorméntarea acelor'a, cari plini de inganfane au prorocitu mortea ei.

Sântimu o adeverata bucuria in anim'a nóstra, candu vedemu, cà si Romanii greco-catolice calca pre urm'a celoru-alalte popore culte din Europ'a, pregatindu-se a serbá in diferite chipuri Jubileulu sacerdotulu alu Santiei Sale Leonu alu XIII. Prin acést'a fapta laudabila ei nu numai areta, cà veneréza in persón'a angusta a Pontifcelui Romanu pre Capulu besericee vediute si pre Locutienatoriulu Domnulu nostru Isusu Christosu in imperati'a domnediesca de pre pamentu, dar' totu odata indeplinescu si unu actu de recunoscintia catra Leonu alu XIII., care nutresce in anim'a sa mare o afectiune deosebita pentru populu romanescu, si care urmaresce cu atentiune parintiésca tote progresele, ce le facemu, si nu intrelasa nici o ocaziune spre a contribuí in modu directu ori indirectu la inflorirea besericee greco-catolice si a institutiuniloru ei culturale.

Dar' nici nu credemu, cà se va aflá vre unu Romanu rezonabilu care se nu apróbe participarea besericee romanesci la acést'a serbatóre universala, cà-ci ori ce omu, care are sentiementu de veneratiune si pietate facia de barbatii mari, trebuie se se bucure, candu vede pre Romanii greco-catolice manifestându-si acestu sentiementu de veneratiune si iubire catra marele barbatu Leonu alu XIII., care intr'unesce cele mai frumoase calitati: o inteligintia eminenta, unu talentu estraordinariu imbogatitu cu vaste cunoscintie sacre si profane, o inima nobila ce se scie aventá spre cele mai curate idealuri, o judecata agera lipsita de patime, unu zelu ferbinte pentru glori'a fiintiei supreme, pentru marirea besericee si mantuirea sufletelor, o activitate neobosita sacrificata numai pentru binele umanitatei.

Pontificele, care a restauratu filosofi'a defasiurata in scrierile neperitórie a celoru mai mari ape-

ratori ai creștinismului, și astu-feliu a restabilitu armonia între postulatele rațiunii naturale și drepturile revelației pozitive; Pontificele, care în enciclicile sale admirate chiar și de necatolici a combătutu pre inimiții creștinismului și ai societății și a luminatu cu lumin'a rațiunii creștine tote cestiunile, ce astadi agitēja omenimea; Pontificele, a cărui voce auctoritativă a resunatu până și la urechile aceloră, cari suntu chemați a conduce destinele popoarelor, și li-a aretat calea, ce trebuie se o urmėje, pentru că în societatea civilă se se introducea ordinea, pacea și egal'a îndreptărire; Pontificele, care lucra cu o întieptiune rară și unu tactu admirabilu pentru pacea Europei și unirea tuturor creștinilor, trebuie se stěrněsca venerațiune în ori ce omu, care mai are o schinteia de iubire pentru religiunea creștină, și mai sěmte palpitarile animei sale pentru fericirea poporului, din care face parte.

Děca Romanii greco-catolici aru fi statu nemışcati în faci'a Jubileului sacerdotalu alu Santiei Sale Leonu alu XIII, aru fi doveditu, că ei nu au inima se sěmtească ceea-ce sěmte partea cea mai mare și mai nobilă din lumea civilisată.

(Va urmă).

Dr. A. Bunea.

Conferințele pastorale.

de Dr. Ioann Popu.

A dou'a întrebare este: ce felu de materie, cari obiecte au se fie tractate în conferințele pastorale? Vorbindu mai susu despre scopulu, ce este a se realiză prin conferințele preotiesci, am aretat indirecte și materiile tractande, obiectele ce voru fi a se luă în desbatere; am disu anumitu, că în și prin aceste conferințe se cultiva unu elementu triplu: elementulu asceticu, elementulu științificu-culturalu și elementulu pastoralu, practic, în urmăre trebuie, că și lucrările conferințelor se se invertă în jurul acestor trei puncte, trebuie, că acea se se facă, discute și delibereze, prin ce se promovēja pietatea și religiozitatea, cultur'a științifică și pastorirea sufletelor. În specialu înse:

a) Cultivarea elementulu asceticu se pote obtině priu rogatiuni comune, meditațiuni, exhortațiuni, celebrarea s. liturgii s. a. Regulamentulu nostru dispune la pt. 5, că fie-care adunare se se încěpa cu s. Liturgia celebrată de catra preotimea adunată, la pt. 12, că în totudeun'a se se marturisescă toti preotii la confesiunaru alesu și notificatu Ordinariatulu, őr' la pt. 14 se admoniēja, că în tote agendele se doveděsca pietate și gravitate, că astufeliu conferințele se servěsca spre edificarea poporulu din parochi'a unde se țiene adunarea; și în urma la pt. 8, că „se se sfatueșca în fie-care conferința și despre progresarea propriei în virtutele preotiesci“.

„Luat'am pre Leviti“, őr' dice Domnulu, „că se-mi servěsca pentru Israilu . . . și se se roge pentru densii“. Și deca Leviti aveau acesta datorința, cu atatu mai vertosu datori suntu preotii legii noue că se se roge pentru poporulu lor. Preotulu că omulu lui Domnedieu și servulu besericei are se se roge pentru sine, pentru-că se se santiěsca, și se se invrednicěsca de ajutorulu cerescu întru implinirea funcțiunilor preotiesci și pastorale; rogatiunea este elementulu vieții s'ale spirituale și de pre zelulu și iubirea catra rogatiune se pote cunosce deca este ori nu vrednicu de respalata. Beseric'a înse poftesce dela densulu, că se se roge cu deosebire pentru credinciosii sei. Preotulu este mijlocitorulu între Domnedieu și poporulu, de ace'a datoriu este că în numele lui și pentru densulu se aduca Domnulu jertfa de lauda și multumita, se imploră darulu și binecuvăntarea cerěsca, că cei buni se remana statornici în calea virtutiei, cei peccatosi se se întorca și se fie vii. Este în urmăre rogatiunea nunumai de lipsă pentru preotu că atare, ci este dens'a totu-odată și o strēnsă datorința care resultă din reportulu, din legatur'a intimă ce există între poporulu credinciosu și Pastoriulu seu. Precum este rogatiunea, întocmai este și meditațiunea dilnică unu mijlocu de capetenia, că preotulu se patrunda totu mai aduucu în spiritulu deregatoriei sale, că umblandu pre calea vieții spirituale se propasiěsca totu mai multu în perfectiunea morală. Căci cu nepotința este, că meditando elu preste viéti'a și moartea lui Isusu Christosu, preste binefacerile primite dela Domnedieu, preste virtutele și viétiă santiloru s. a. se nu se stěrněsca în densulu dorulu și se nu sěmtească în sine totu-odată și tari'a de a se apropia cu viétiă, cugetele și efectele sale de idealulu perfectiunii creștine. Prin meditațiune invetia preotulu asi *scrută consciința*, a se examina pre sine și a ajunge la cunoscința de sine, și apoi desvelindu-se înainte ochiloru sei internulu lui nu întârdia a se curati de macul'a peccatulu pentru-că impecatu pre deplinu cu Domnedieu se pasiěsca cu consciința liniscită la altariulu Domnulu.

De tote aceste mijloce pote și trebuie se se folosěsca fie care preotu, deca țiene la demnitatea s'a și a statulu, caruia aparține, deca nu voiesce se fie consideratu dreptu de unu simbrasiu, care vede și pretiuesce în deregatori'a sa numai unu simplu isvoru de cascigu seau unu modu de a-si ascură existința, foră se-lu interesēja mai de aproape sant'a causa a besericei, a carei legatu seau tramisu este.

Conferințele preotiesci suntu chemate că se fie în o privința exercitiu spirituale pentru preotimea tractuală, și deca nu ar' fi cu potința, că obiective și în tota form'a se se tracteze o anumită materie ascetică, — cea ce de altu-cumu forte ar' fi de doritu, — la totu casulu înse este de lipsă, că înainte

de marturisire respective de celebrarea santei Liturgii se se tiena o exhortatiune despre datorintiele preotiesci in genere, si cu deosebire despre datorintia de a inainta in perfectiunea morala prin intrebuintiarea continua a mijloacelor mai susu indicate. De sine se intielege, ca o atare exhortatiune, pentru ca se pota fi o indreptare, o admoniare seau animare fratiesca, are se se tiena in spiritulu iubirei si a respectului reciproc, cu care datori sunt preotii intre sine ca ramurile unei si aceleia-si trupine hierarhice. Exercitiile spirituale, religioase se nu se faca numai mecanice, ci cu devotiune si pietate, caci numai asia voru pota preotii adunati servi unulu altuia de exemplu de imitatu, si deca ar' fi vorb'a, ca discutandu-se asupra progresarei preotimei in virtutile preotiesci, se se inlature unele abusuri si suplinésca nescari neajunse seau scaderi, si acést'a pentru sustinerea decorului statului preotiescu, de lipsa este, ca se se proceda cu multa prudintia, cu zelu maturu si in spiritulu caritateri fraterne.

Pentru-ca conferintiele acéste se servésca si pentru edificarea poporului respectivei parochii de lipsa este, ca s. Liturgia se se celebréze cu pomp'a si solemnitatea posibila, ér' sub dens'a se se tiena de catra unulu dintre preotii straini o conciuone potrivita cu insemnatatea actului si cu indigentiile sufletesci a parochianiloru.

Predicele tiente in o parochia ore-care de catra unu preotu strainu sunt forte adese ori de influintia cea mai binefacatoria; caci sunt comune atatu de inreutatite si in cari seau incubatu tote foradelegile pre atata mesura, in catu preotului respectivu i este aproape cu nepotintia, ca se pota aduce la cale ceva inbunatatire de Domne ajuta; vine inse unu altu preotu strainu si tractéza in o predica acomodata si tiente cu insufetire despre inimiciti'a si reutatea vitiiloru dominante, aretandu stricatiunea, ce o causéza pentru tempu si eternitate, se descépta pana si anemele cele mai inpetrite din amortiala si se pune inceputulu unei noue vietii in acea comuna, ér' pre temeli'a pusa pote apoi si preotulu propriu se cladésca cu mai multa usiurata. Dein acestu motivu este de grigitu, ca predic'a se nu remana nice odata afora, ér' dens'a se fie lucrata cu tota diligint'a; de acea si dispune Regulamentulu nostru la pt. 5 . . . . se se tiena predica prin preotulu alesu de catra conferintia premergatoria, avendu conferintia de a alege concionatoriu pentru conferintia venitoria si a-i desemna si tem'a de conciuone si a se ingrigi, ca la casu de inpedecare se fie cine se-lu suplinésca, ca predic'a se nu remana nice odata". Atatu la desemnarea concionatorului, catu si la determinarea materiei de predica se se lie in considerare principiulu pastoralu espusu mai susu.

(Va urmá).

Din vietia pastoralu.

Indrumari pentru pastorii sufletesci.

dupa Dr. A. Kerschbaumer
de Tita Budu.

Foculu ca se arda debue se faca para, astu-feliu anim'a preotului nu pote cuprinde jertirea de sene iubirea cea curata deca nu va fi predominata *de zelu*.

Zelulu adeveratu e iubirea cea adeverata, la care ne invétia s. apostolu Pavelu. — Preotulu fara acést'a iubire nu e capace de pastorire sufletésca. Zelulu celu adeveratu face minuni. S. apostolu Joanu ca se mantuésca sufletulu unui lotru cu periclitarea vietiei sale s'a dusu intre hoti si nu s'a departatu dintre densii pana nu si-a ajunsu scopulu.

S. apostolu Pavelu a suferitu pre uscatu si pre apa numai si numai ca se dobandésca catu mai multe suflete pentru Christosu. Ce au facutu santii parenti urmatorii santiloru apostoli? . . . .

E de lipsa dara zelulu, inse si zelulu are hotarele sale; — ca celu ce se lasa a fi rapitu de zelulu seu, adeseori cade in gresiela.

Lemnele multe stingu foculu.

Este zelu adeveratu apostolicu si este zelu falsu.

E falsu zelulu care cérea numai folosulu seu. Amu predicatu totu deaun'a, am fostu acuratu intru tote, si totusi n'am dobanditu beneficiu mai bunu.

E falsu si zelulu ambitiuonei, caci iubirea nu e ambitiosa.

E falsu zelulu prea mare si fara iubire care cere focu si fieru din ceriu.

Unu predicatoru a disu: „In iadu cu toti protestantii!“ si cu acést'a a spariatu pre ascultatorii sei, de si predic'a i-a fostu buna. Iubirea nu judeca pre neme.

Falsu e zelulu care arde ca foculu celu de paia si se stinge iute. In urma falsu e zelulu farisaicu, care inaintea altora se arata cu pietate si cu rigore.

Cutare preotu totu deauna se presentá in publicu cu reverenda dicundu: „debue se tienemu disciplin'a“, si acelu preotu n'a servitu neci candu neci o utrenia si neci o vecernia.

Zelului se opune teporea, nepasarea.

Aievea e demnu de compatimitu acelu pastoriu sufletescu care taliter-qualiter le ispravescute tote, inse ca se nu aiba neplaceri si se pota trai in pace omite si implinirea datorintieloru sale celoru mai sante.

In cutare comuna numerulu prunciloru nelegiuiti a pestrecutu numerulu celoru leginiti, si preotului nice ca i-a pasatu de acést'a.

Intr'o scola domnea disordinea cea mai mare si parochulu nici ca s'a uitatu la scola, dar' s'a superatu forte ca Ordinariatulu nu i-a respunsu indata la o rogare a sa.

Acestea sunt acte de nepasare condamnarea. Preotulu reu are partid'a s'a pre cei rei, dar' pre preotulu celu nepasatoriu lu urescu cu totii.

Pentru cei pecatosi sunt sacramente, dar' cei nepesatori le incungiura.

S'a intemplatu că unu preotu nepasatoriu nu s'a marturisitu neci la Paschi, la acel'a n'a potutu se fia benecuentarea lui Domnedieu.

Celu ce vrea se fia pastoriu sufletescu, acel'a se nu se infricosieze de greutatile impreunate cu starea s'a.

Acel'a care numai se uita la obstacule, nu le va delaturá in veci.

Regnum coelorum vim patitur.

Dar' odihna? Ce? Graiesci de odihna! Nu ne-amu facutu preoti pentru odihna, de ace'a séma e eternitatea.

Inse cá zelulu se remana intre marginile cuvenite debue se fia condusu de prudintia. — S. Pavelu apriatu poftesce cá episcopii (pastorii) se fia prudenti.

Pastoriulu sufletescu dara debue se fia prudentu si circumspectu, se nu fia prea iute, dar' nici nepasatoriu.

Prudenti'a si esperinti'a se se imbracioseze. — Pripirea, iutiél'a nu folosese. Festina lente.

Preotulu teneru mai multa prudentia va cascigá deca va fi circumspectu, decatu din carti.

Unu cutare s'a dusu la unu preotu teneru, cerendu dela densulu vre-o doi floreni, dicundu că altfeliu se sinucide, altu-cum i va reintorce imprumutulu preste trei dile.

Preotulu nu l'a vedintu mai multu. — De atanci a fostu mai circumspectu cu darea de imprumutu.

Prudenti'a pastorală e de lipsa mai alesu facia de roformari. Nu oprí si nu strică nemic'a deca le poti inlocuí cu mai bune. E mai usioru a derimá decatu a zidí. Nu probá a edificá deodata mai multe. Celu ce promite multe si implinesce pucine, se face de risu.

Ita unu esemplu de prudintia pastorală:

In cutare parochia poporeni aveau datin'a rea de a vení tardiu la beserica, er' sub predica se duceau afara, si érasí veneau in beserica. Preotulu i-a admoniatu parintiesce aratandu-le necuviinti'a care o facu, inse in sedaru. Intr'o serbatore apoi a vestitu cumcá in Dominec'a venitoria la finea s. Liturgia va cetí o rogatiune frumosa, si implendu-se in ace'a Domineca beseric'a, preotulu a cetitu o rogatiune compusa de densulu pentru iertarea peccatoru acelora carii vinu tardiu la beserica, carii siedu si povestescu sub parentii besericeí, carii conturba liniscea sub predicare scl. si reulu s'a curmatu, au mersu tóte in ordine, er' preotulu vediendu esemplulu bunu cetesce in tota Dominec'a aceea rogatiune.

Dar' se vedemu si vre-o doue esemple de neprudintia pastorală.

Cutare parochu a voitu se scota din beserica o icona catra care poporulu avea mare pietate. — Acést'a n'a fostu prudintia pastorală.

Altulu pre cei ce siedeau sub parentii besericeí, i-a manatu cu judele comunalu in beserica. — Fapta neprudenta.

Unu preotu teneru a cuventatu atatu de detaiatu despre peccatulu necuratienei, incatu n'a cutezatu neme a se uitá la densulu, ba parentii au disu că nu-si voru lasá fetele se mérga la beserica.

Altulu a atacatu de pre amvonu pre carcimariu cu care traíá in relatiuni neamicale pentru-ca a venitu tardiu la beserica.

Pre langa prudinti'a pastorală mai alesu in tempulu de acum au lipsa pastorii sufletese si de unu tactu bunu.

(Va urmá).

Reportu

Despre adunarea protopopéscă gr. cat. a tractatului Torontalului ținută la 10 Novembre s. n. 1887 în San-Nicolau mare (dieces'a Lugosiului).

Nice o jumătate de secolu nu s'a implinitu de candu primele radie de lumina a catolicismului a strabatutu si la Romanii de prin comitatulu Torontalului, cari pre atunci gemeau sub ierarchi'a serbéscă. Cu multe necasuri si lupte asudátore s'a potutu efectui acést'a, ca-ci cei cari nu aveau grigia de catu cum se suga castigulu romanului, nu usioru a lasatu se i se smulga prad'a din ghiara. Energie de fieru, abnegatiune de martiru s'a recerutu in barbatii, ce sau decisu a decliara lupt'a intru tote neegala si forte favorítore contrariului. Totusi pre langa tote persecutiunile si miile de obstacule ce le-au pusu inimiciu bisericeí romane gr. catolice, adeverulu a invinsu. Si adi ca nisce sentinele se afla aredicate in comunele San-Nicolau mare, Banat-Comlosiu, Cianadulu Serbescu, Igrisiu si Beba cate o parochia gr. catolica. Preotii din acestea parochii dinpreuna cu cantoru-docentii si curatorii bisericeísi la provocarea M. On. oficiu Protopopescu de dtu 24 Octobre a. c. se adunara la 10 Novembre in o conferintia la scaunulu protopopescu in San-Nicolaulu mare, prim'a de acestu feliu in acestu tractu protopopescu. Si erá tempulu, ca-ci numai adunandu-ne poterile la olalta vomu poté propasi mai cu securitate.

Acesta adunare s'a inceputu la 1/2 10 ore a. m. candu M. Onor. D. Protopopu Vincentiu Grozescu ceti urmatoriulu cuventu de deschidere: „Ve multiamescu M. O. D-loru, cá ati venitu la provocarea mea ca se incepemu si se continuamu sirulu adunariloru protopopesci din tractulu Torontalului.

Suntu de mare vatóre acestea conveniri. De o parte ca se ne disciplinamu singurf noi pre noi, luandu jugulu credintiei si a moralului: *ca se luminamu ca lumín'a lui Christosu* si se fimu ca „*sarea pământului*“ si ca atari in vremuri atatu de grele: candu Religi'a e in decadintia, si totu ce apartine moralei s'a facutu a nu se mai pune contu pre densele; noi ca reprezentantii credintiei si moralei, credu că va fi cu cale, se ne disciplinamu, ca in luptele nostre se nu intimpinamu a ni se repositá: *dascule vindecate pre tine insuti*. Er' de alta parte Dloru noi preotii romani uniti mai avemu si o alta misiune, misiunea educatiunei poporului, pentru-cá biserica unita romana dela infintierea

ei începându a luat pre sine obligarea, a redesteptă cultura în poporul romanu, care misiune pana în zilele noastre s'a îndeplinită cu destulă rîvnă.

Se nu ne abatemu, nice este iertatu se ne abatemu dela aceste stipulațiuni de onóre, pentru-că dupa parerea mea candu noi ne amu abatutu atunci momentanu amu si gataț'o cu biserica unita.

Este deja canoscutu Dloru că noi vis-avi de natiune si biserica, nu potemu avé alta datorința decatu luptele continue catra civilisare, si că recompensa pôte ingrasitudinea perfecta. Dar' déca este adevératu că biserica crestina pana atunci este la chiamarea ei si la gradulu de inflorire, pana este persecutata, atunci se nu desperamu.

Noi M. O. Dloru în atari impregiurari óre se desperamu? nu, dar' chiaru acum se fimu la misiunea nostra. Se facemu lumina: că cine suntemu si ce voim. Se avemu rîvnă a nu lasá pre altii a ni ocupá terenulu sciintieloru, pentru-că acestu patrimoniú apartine si noue. Prin munca, zelu, iubire si sciintia, se ne facemu demni beserice si folositori natiunii. Ve salutu confrati ai mei pentru lupte si munca vrednica. Discursulu protopopulu a fostu primitu cu strigate de „se traésca“.

Dupa care M. On. D. Protopopu ca parochulu *San Nicolaulu mare* a cetitu raportulu seu despre starea parochiei. Din acela se véde că numit'a parochia s'a infintiatu la an. 1846, candu s'au convertitu la religiunea gr. cat. ca la 400 suflete. De presente numerulu sufleteloru e preste 1200. Cas'a parochiala si edificiu de beserica lipsesce, ci spre acestu scopu se conducu pre spesele fondulu religiunii alu Ungariei, carele e patronulu acestei parochii localitati private. Capel'a dupa impregiurari e bine adjustata. Salariulu parochulu face 472 fl. 50 cr. asemnatu totu din fondulu religiunii. Edificiu scolasticu s'a cumperatu cu spesele comunitatei bisericesci la an. 1885. Dispune parochia si de unu intravilanu în marime de 1600° donatu de Ilustritatea sa Conte Colomanu Naco la an. 1887, cu scopu de a se edifica pre densulu beserica parochiala. Prepararile pentru edificarea acestei beserice suntu în curgere. Bani suntu preste 200 fl. depusi în obligatiuni pre la credintiosi. — Dupa acea a cetitu raportulu seu parochulu din *Banat-Comlosiu*. Acést'a parochia s'a infintiatu la an. 1856 lun'a decembre, candu preotulu Petru Grozescu cu vre-o 400 suflete a trecut la religiunea gr. catolica. S'a sistemisatu în anulu 1858 prin decretulu Locotenentiei Serbo-banate dtu Iuliu 30 Nr. 7679. — Beserica si casa parochiala lipsesce. Pentru capela se conduce cate o casa privata pre langa unu censu anualu de 420 fl. v. a. solvindu din fondulu religiunii: patronulu parochiei; er' pentru cuartiru parochialu se da preotulu unu censu anualu de 157 fl. 50 cr. Asemenea se solvesce si parochulu salariu 472 fl. 50 cr. si cantoru-docentelu 157 fl. 50 cr. v. a. În lipsa edificiu de scola pana acum s'a condusu pre spesele fondulu studeloru cate o localitate privata. Lipsele cu sustinerea scolei se acoperu din arunculu facutu pre poporu. Capel'a e instruata cu tote cele de lipsa, si dispune de 1 cemetieru taiatu din pascuulu comunalu la începutu în marime de 808° er' la an. 1885 s'a mai maritu cu 800°. Folosesc si unu intravilanu proprietatea fondulu religiunii, cumperatu cu 2800 fl. v. a. cu scopu de a se edifica beserica pre ein. În bani are 250 fl. v. a.

Parochulu *Serb-Cianadului* facandu istoriculu acestei parochii arata multele necasuri ce au avutu a devinge unirea în acea comuna. E infintiatu la an. 1855. Biserica e cea vechia a rom. catoliciloru, ca-ei candu s'au aplaciatu

din fondulu religiunii 18000 fl. v. a. pentru edificarea unei beserice noue poporul a denegatu lucrulu recerutu cu jugulu si palm'a, er' rom. catolicii sau oferitu a prestá ei acelu lucru numai beserica noua se fie a lor. Ce s'a si intemplat. Casele parochiali si scolastice lipsesce, spre acestu scopu se conducu case private pre spesele fondulu religiunii. Salariulu preotiescu e 472 fl. 50 cr.

Igrisiulu e parochia întorsa la 1845. Patronu e fondulu religiunii, deunde se solvescu preotulu 315 fl. v. a. salariu, si în lipsa de biserica si scola, censu pentru aceste. Numerulu sufleteloru gr. cat. cresce. — Preotulu din *Beb'a* nefindu de facia, raportu despre acesta curatia nu s'a datu. — Atatu în Serb-Cianadu cata si în Igrisiu în lips'a docentiloru, preotii instrúeza prunci de scola.

Din aceste raporte se véde că acestu tractu protopopescu desi nu e în flóre în privința materiala, totusi are o stare nu de despretiuitu, considerandu mai alesu că suntemu numai în fasia si că tote s'au facutu din nimicu. Avemu înse sperare că pre langa zelu fierbinte lucrandu în contielegere imprumutata D.dieu va aduce tempuri si mai bune. Ne magulimu a crede ca cu tempulu atatu romanii de pre aici catu si cei de prin alte parti, voru trebui o data se vina la convingerea că tote cele aruncate în facia beserice gr. cat. nu suntu de catu elevetiri din partea acelora, caror'a le pare reu că au scapatu ugerulu din mana, si numai potu mulge asia negenatu ca mai înainte. Va trebui se se resfire odata negur'a din aintea luminei adevérulu si atunci ca se me folosescu de cuvintele profetulu Isaia „Éta se voru confundá si voru rosi toti cei ce lupta contra t'a: voru fi ca si cum nu ar' fi, si voru peri barbatii, cari contradiecu tie“ (c. XII. V. 11). Si o! de ar' veni acele tempuri catu mai iute, ca romanii se fie uniti toti nu numai în cele politice ci si în cele religiose. La ce n'ar' trebui decatu o cumpenire seriosa a lucrulu lipsita de ori ce prejudeciu si ura.

Dupa finitulu reporteloru despre starea parochiiloru, parochulu din Banatu Comlosiu a disertatu despre datina din punctu de vedere alu dreptulu bisericescu. — S'au decisu apoi ca se se staruésca din tote puterile la stirpirea concubinateloru, cari pre aici graséza în mesura mare. — Si că de aici în colu în totu anulu se se tiena cate o astfelu de adunare, avendu fie care preot a se pregatí pre rendu cu cate unu elaboratu din sfera literaturii bisericesci si acela a-lu cetí în adunare.

În fine fiindu tempulu cam inaintatu M. On. D. Protopopu multiamesce celoru de facia pentru atentiunea cu care au petrecutu decursulu constaturiloru si dechiara adunarea de inchisa. — Apoi la mes'a M. On. D. Protopopu satisfacandu si cerintieloru naturali, neamu imprasciatu fie care pre la ale nostre.

Acestu reportu din incredintiarea M. On. D. Protopopu cu acea rogare -lu strapunu P. On. Redactiuni se binevoiesca a-lu publicá în prea pretiuita „foia besericășca“.

Asecurandu-ve de deosebita stima ce ve pastramu am remasu Banat-Comlosiu la 21 Novembre s. n.

Laurianu Luca
parochu gr. cat.

Comitatulu Satmariului. Dec. 1887.

Reverendisime Doamule Redactoru!

Sêntiulu de pietate si de religiositate a romaniloru este necontestaveru. Unde parintii sufletesci stau la culmea misiunii lor, credintiosi dau semne eclatante despre atra-

gerea, ce o au facia de legea noastră stramosiéseca. Besericele pompóse, inzestrate splendidu, edificiele parochiali si scolari din multe locuri sunt tote atâte semne, că romanulu i-si iubese legea sa si este setosu de cultura.

Intre impregiurarile actuali, candu din multe locuri ni-se punu pedeci desvoltarii nostre spiriituale si materiale ne servese spre bucuria, daca potemu inregistra unele fapte, cari pledéza pre langa asertiunea mea de mai susu. I-mi iau curagiulu a ve reportá atari fapte imbucuratóric.

Comunele Medisia si Soldub'a din Comitatulu Sarmariului, tractulu protopopescu alu Codrului, au fostu impreunate din tēmpuri vechi sub pastorirea sufletésca a parochului din Medisia. — Ambele comune sunt situate imediatu sub pólele Codrului Satmareanu, de aci apoi se pote deduce, că resursele loru materiali — fiindu pamentulu cu deseversire forte debilu — suntu modeste. — Dar' ce pote face unu poporu bine condusu si consieu de viitoriulu seu? — in cesti 20 ani din urma au demustratu Medisienii si Soldubanii.

Nu cu multu inainte de ast'a in ambele comune erau nisce besericute de lemn, vechie, strivite, in cari i-ti erá frica se intri; — cas'a parochiala si scólele nisce edificii betráne cu ferestrii scunde catu pumnulu! Ér astadi? — Credintiosii din Medisia la staruintá fostului parochu M. On. D. Joanu Antalu au castigatu bani, au adunatu materialu solidu si au redicatu o beserica pompósa de piétra, au ornato cu unu iconostaru pretiosu, simplu, dar forte gustuosu; — pre langa edificiuulu vechiu parochialu au edificatu altulu nou cu incaperi comóde, — ér credintiosii din filial'a Soldub'a au claditu edificiu nou pentru scóla.

Mutându-se acestu preotu binemeritatu la anul 1873 la altu beneficiu, — grati'a archierásca in loculu D. Sale a dispusu pre M. On. D. Joanu Farcasiu fostu preotu inainte de acea in Csenger-Ujfalu — santinel'a cea mai nordica a romanismulu langa lapulu Acedului, — preotu consciu de chiamarea sa inalta, carele ocupandu-si beneficiulu nou conferitu numai decatu i-si indréptá privirea la starea inventiamentulu din ambele comune, carele erá fórte inapoiatu atátu prin indeferentismulu poporulu, catu si din lips'a poteriloru si instrumentelor didactice. — Stáruindu cu perseverantia a isbititu, că in Medisia s'a edificatu scóla noua, conformu recerintiloru moderne, sau procuratu tote reuisitele necesarie de inventiamentu atátu in matre, catu si in filia, vechile poteri didactice sau inlocuitu prin barbati cualificati, a caroru leafa dupa multa ostenéla (semnu alu tempului) a redicat'o la o suma considerabila. — Derimându-se beserica vechia din Soldub'a, s'a edificatu alt'a noua. — Ambele beserici pâna aci lipsite, le-a inzestratu cu obiecte sânte in abundantia, culminându cu pictur'a si restaurarea besericei din matre, carea astadi este un'a dintre besericele cele mai bine proviedute din comitatulu nostru!

Aceste tóte in 14 ani scurti. — Astadi poti intrá cu bucuria in ss. baserici si scólele din matre si filia! In domineci si serbatori poporu indesatu in baserica, ér baiatii deobligati a frecuentá scóla — cu pucina exceptiune — presentu la prelegeri.

Pre lângá aceste mai lipsea inca un'a. Intielegu crucile de pre la capetele satelor, pentru-cá cari au mai fostu, s'au invecitu cu totulu, si nu mai erau corespondietóric. Poporulu insufletitu prin sfaturile parintiesci ale preotulu zelosu, cu poteri unite mai inainte Soldubanii in anul 1886, apoi est-tēmpu Medisienii au redicatu câte 4—4 cruci pompóse! Emulatiune admirabila si démna de

lauda! pentru-cá se sciti Reverendissime Domnule Redactoru in comitatulu nostru câte un'a cruce (rugu) costa 70—120 fl. Poporatiunea matrei e 560, a filiei ér atâte suflete, asiá dar' comme miei. Este dar' evidentu tactulu bunu alu conducatoriulu loru sufletescu.

Sacrificiele si ostenelele loru in fine si-aflara recunoascinti'a de multa meritata! In diu'a SS. Archangeli Michailu si Gavrilu a benedisu M. O. Domnu protopopu alu tractulu G. Ardeleanu cu asistenti'a preotiloru tractuali cele 4 cruci din Medisia. Sub decursulu solemnitati protopopulu pontificante ceti preagratiosulu reserisu alu Iustritati Sale, preainbitulu nostru Episcopu Michailu Pavelu, in care tramite binecuventarea Sa archierésca asupr'a credintiosiloru, in deosebi asupr'a acelor'a, cari au concursu la construirea crucilor, si asupr'a binemeritatu parochu locale, cá semnu de recunoscintia pentru zelulu seu adeveratu preotiescu! . . . Ah! se fi-ti vediutu cum straluceau tóte fetiele de bucurie, cum se indreptau de mândri'a nobila audindu blândecele cuvinte archipastoresci, convingându-se, că si Preabunulu nostru Archiereu a luat la cunoscintia gratiósá munc'a loru! — Momente, ce nu voru fi uitate in veci! —

S'au tienutu dóne predici. Un'a prin M. O. Domnu Emanoilu Muresianu, alt'a prin M. O. D. Alesandru Gram'a. Ambele au facutu impresiune binefacatóric. Fiindu norocosu a primí caventarea M. O. Domnu Emanoilu Muresianu, carea este compusa cu multa eruditiune si observarea stricta a regulelor oratoriei sacre, am tienut'o démna a Vi-o tramite pentru publicare.

Dupa solemnitatea sacra a urmatu unu prândiu splendidu datu intru onórea óspetiloru la cas'a ospitala a parochului localu, unde apoi P. O. D. protopopu a tienutu unu discursu bine compusu intru sanatatea Marelu nostru Archiereu, Carele chiaru in ace'a-si di avú diu'a Sa onomastica.

Mi-includu corespondinti'a cu viulu doru, că Domnedieu se dec viétia indelungata binemeritatu parochu Joane Farcasiu, cá se póta gustá acunu la betránétié fruptele osteneleloru sale, aflându-si recompensare in linistea acea sufletésca, ce o sēnte fia-care omu, carele si-implinésece detorinti'a, ér' credintiosiloru din Medisia si Soldub'a poftescu, că Domnedieu se le binecuvēnte munc'a, cá si stranepotii loru se se póta bucurá de asiediamentele facute de ei. in atari dile grele, cumu suntu cele de astadi.

Caletoriulu.

Panegirien in onórea santulu Nicolae.

de Dr. Augustinn Bunea.

Pre cei ce me voru mari pre mine,
ii voui mari. 1. Imp. 2. 31.

Toti sântii au urmaritu pre diferite cali unulu si acel'asi scopu sublimu: marirea lui Domnedieu. Unii si-au jertfitu spre marirea Domnulu mintea, meditându diu'a-nóptea, cetindu si scriindu despre adēncile misterie domnediesci; altii voindu a portá in trupurile loru imaginea patimelor Mantuitoriulu nostru Isusu Christosu, prin posturi, vighiari si munca neobosita si-au supusu pornirile trupesci domniei absolute a ratiunei; altii iubitori de virtutea castitatei cu dragu au strinsu in manile loru crinulu nevinovatiei; altii au imbracatu purpur'a martiriulu; altii suflându in trambiti'a adeverulu, au vestitu si predicatu

invetiatur'a salutară a creștinismului. Si fiindu-că toti sântii au cercatu pre aceste căli si pre altele numai mărirea lui Domnedieu, pentru ace'a si bunulu Domnedieu, care nu lasa nici unu lucru bunu neresplatitu, inca i-a preamaritu pre ei, nunumai in imperati'a ceriuriloru, ci si in acésta viația trecătoriă, pentru-că astufeliu se se implinésca promisiunea sa: „pre cei ce me voru mari pre mine, fi voiu mari“.

In acésta ceta alésa de santi, intre acesti luptatori neobositi pentru mărirea Domnului si incununati cu cunun'a neveditezita a nemurirei, santulu Jerarchu Nicolae, acarui amintire o serbăm astadi, de securu nu cuprinde locul din urma. Negresitu si lui se potu aplică cuvintele: „pre cei ce me voru mari pre mine, fi voiu mari“, pentru-că si viați'a lui a fostu o lupta continua pentru mărirea lui Domnedieu, si pentru-că si pre elu l'a aflatu Domnedieu vrednicu a-lu inaltia la o marire, care numai la pucini alesi ai sei a binevoitu a o dá. Dar' cá se ve convingeti si voi, iubiti ascultatori, despre acestu adevuru, me rogu se fiti cu luare-a-minte, pana ce cu ajutoriulu spiritului santu ve voiu aretá, cum a lucratu santulu Nicolae pentru latirea marirei lui Domnedieu, si cum Domnedieu in respata pentru aceste lucrări sante a maritu pre santulu seu.

Aflu a fi de lipsa, iubiti ascultatori, a ve atrage atentiunea la o impregiurare din viați'a santului, care merita a fi considerata mai de aprópe. Nu sufere indoiala, că Biserica pre toti sântii sei i lauda, i maresce si asia dicédu, se mandresce cu ei, si pre toti ni-i pune de modele, cari noi avemu se le imităm, pre cum paserile cërca se imiteze in sboru pre vulturulu falnicu in plutirea lui din aeru. Cu tóte acestea sant'a Biserica numera pucini santi, pre cari se ni-i pota propune de exemplu in un'a fiacare din lucrarile loru, pentru-că fara a detrage nimic'a din glori'a unuia seau altui santu, cine nu vede, că multi santi au apucatu pre calea adevurului si a mántuirii numai dupa ce mai inainte au fostu retacitu pre calea eroriloru si a retacirei? că multi sánti si-au infránatu poftele trupesci numai dupa ce mai inainte au fostu lasatu câmpu liberu placeriloru? si că multi sánti s'au plecatu la cea mai adénca umilintia numai dupa ce mai inainte au doritu si poftitu totu ce erá cu potintia? Admirám, ce e dreptu, in unii cumpetarea, in sa numai dupa ani petrecuti in necumpetare, in unii prudinti'a, in sa dupa ce au datu semne evidente de nesocotintia, in altii simplicitatea in imbracaminte, in sa dupa ce au stralucitu in cele mai stralucitóri vestminte. — Cautati in sa la santulu Nicolae! Elu nu a lasatu se pice nici macaru o frundia din cunun'a virtutiloru, cari i-au impodobitu anim'a in santulu botezu. Nevinovatu si infrumsetiatu cu virtutile cele mai alese s'a renascutu in santulu botezu, si nevinovatu si

infrumsetiatu a remasu in tóta viați'a lui. Desi tempulu copilariei si alu tineretiloru este pentru fiacare omu tempulu celu mai periculosu de a cadé in pecatu, — atatu din caus'a neesperintiei, catu si a sangelui infocatu si a porniriloru vehemente, — totusi santulu Nicolae a sciutu trece prin acésta etate nepetatu, ma inca precum crescea in ani, crescea si in virtute. Elu s'a nascutu in unu orasiu destulu de mare cu numele Pater'a, unde nu lipsiau ocașiuni periculóse pentru o anima sântitóri, si a primitu viați'a dela nesce parinti cu stare buna, a caroru pozitiune i deschidea calea la totu ce póte fermecá pre unu teneru, si cu tóte acestea santulu nostru erá departe de desfatările lumesci, si se multamia cu cele ceresci. Nicairi nu mergea mai bucurosu, cá in cas'a Domnului, unde petrecea óre indelungate in contemplatiune cerésca. Cuventulu lui Domnedieu 'lu desfetá mai multu, decatu ori ce mésa incarcata si petrecere sgomotósa. Recreatiunea sa cea mai placuta erá in midiloculu celoru mai adénci cunoscatóri ai misteriloru divine.

Acésta perfectiune sánta, care singura ar fi fostu de ajunsu pentru a-lu face unulu dintre cei mai minunati santi, se nizuí santulu Nicolae a o duce la celu mai inaltu gradu, ce se póte pre pamentu, intrându in cét'a calugarésca. Ve poteti intipni, ce viația a dusu santulu Nicolae in manastire, candu elu a fostu atatu de perfectu in midiloculu amagiriloru lumesci! Cine este in stare se descrie órele întregi petrecute in meditatiuni sante? Cine se zugravésca visiunile si mangaierile domnedieesci primite in daru pentru viați'a lui angerésca? Cine se spuna posturile indelungate, in cari santulu Nicolae se încercá a nadasí latrarile hemesite ale fómei numai cu pane si cu apa? Cine se ve presente o icóna credintiósă despre noptile petrecute in nedormire si despre asprimile, cu cari santulu 'si tractá trupulu seu, cercandu a reproduce in sine patimele negraite ale Mantuitorului nostru Isusu Christosu? Acésta viația minunata o descrie sant'a Biserica cu pucine, dar elocinte cuvinte, candu canta: „Omu cersescu fiindu, intocmai cu angerii pre pamentu te-ai aretatu“¹⁾.

Fiindu-că numai unu angeru in carne si óse, asia dicédu, póte se indeplinésca cu demnitatea receruta inaltele functiuni preotiesci, cine altulu potea fi mai vrednicu a fi redicatu la treapt'a preotiei, de catu santulu Nicolae, carele „intocmai cu angerii pre pamentu s'a aretatu“? De aceea merita tóta laud'a unu unchiu alu santului Nicolau, care cá Episcopu si superioru alu unei manastiri 'lu indemná si-lu induplecá a primí tain'a preotiei. Indata ce se vediu

¹⁾ Vedi cu privire la acésta citatiune si la cele urmatóri Mineiulu din 6 Dec. st. v.

santulu nostru îmbracatu în această demnitate sublimă, cercă din toate puterile a se arătă demnu de ea.

Fără a întrelasă niciun din exercitiile pie, jertfii totu tempulu spre binele credincioșiloru. Căndu se suiă pre amvonu, o lumina via reversă asupra adevărilor creștine, și pre căndu convingea mințea, desrădăcină cu cuvintele sale învapaiate cele mai înrădăcinate viciuri și pecate, și chiar și cea mai împietrită anima trebuia să se mișce la ascultarea cuvintelor lui petruindătorie și dulci, despre cari cântă sânta Băserica: „Mai vertosu de cătu fagurulu și mierea dulcătia isvorescu cuvintele tale, Nicolae“. Căndu se asedia că judecătoria în tribunalulu penitentei, cu cuvintele sale caldurese nu numai storcea din gură credincioșiloru o marturisire fidelă a peccatorulu, ci totu odată storcea lacrimi din ochi și propusuri tari din anima de a nu mai pecatu în tota viații. Căndu eră vorbă să alerge în ajutorulu celoru espusi periculu de a cadă în ghiarele inferulu, nu și crutiă santulu Nicolae nici chiar averea mostenită dela parintii sei. În această privință este cunoscută tuturor intempleră interesantă a unui parinte cu trei fete nemaritate, cari pre căndu erau aproape să pierdă din cauză saraciei pretioasă comora a castității, au fostu ajutate de santulu Nicolae cu averea sa, înzestrându-le cu o sumă destulă de mare, pentru că ele se să pōta casatori conformu poziției loru sociale.

Dăca voi, iubiti ascultatori, veti consideră cele espuse până acuma, veti laudă împreună cu mine prevedinții domnedieșca, care a dispus, că Santulu Nicolae să fii redicatu la trēptă înaltă a Episcopatulu, pentru că unui preotu atatu de zelos pentru mărirea lui Domnedieu și binele deapropelului se să deschida unu câmpu și mai largu de activitate. Devenindu vacantu scaunulu arhiepiscopescu din Miră Licie, și adunându-se episcopii și preotimea la alegerea Arhiepiscopulu, Domnedieu, care totu deună chiami în unu modu specialu pre alesii sei la o auctoritate înaltă, descoperi în visu unuia dintre Episcopi, că cine are să fii alesu de Arhiepiscopu în Miră; er de alta parte fiindu cunoscute tuturor alegătoriloru virtutile și meritele santulu Nicolae, la propunerea acelu Episcopu fii aclamatu Santulu nostru cu mare bucuria de Arhieru alu Mirei din Liciă. Căndu și vediu santulu Nicolae fruntea încinsă cu mitră episcopă și mană armată cu cărjă arhierăscă, să nisul a-si implini cu cea mai mare scrupulositate oficiulu seu sacru. Luptă cu curăgiu în contra hidrei cu multe capete a eresiei, străformă în pustietăți templele pagănesci, întorcându pre multi la adevăru creștinismulu, reformă portarea unor preoti scandalosi, și desrădăcină vitiile, cari să lătiseră între credincioșii turmei sale; er averea sa deveni unu izvoru nesecat pentru mărirea și ajutorarea veduvelor și a orfaniloru.

Zelulu învapaiatu alu Santulu Nicolae pentru băserică a lui Christosu nu a pututu remană neobservatu de persecutorii creștiniloru de sub imperiul lui Deoclitianu, și între acei creștini persecutați, dintre cari multi au datu cu sangele loru o dovadă eclatantă despre adevăru santei noastre religii, a fostu și santulu Nicolae, care desi nu și-a versatu sangele pentru adevăru creștinismulu, totuși se pōte consideră de martiru, deorece în martiru se considera mai multu voinții de a mori pentru adevăru religiei, de cătu însă-si mōrtea, carea pōte fii și fără voinții celui ce mōre; și apoi nimenea nu se pōte îndoi, că santulu Nicolae nu ar fii avutu voinții promptă de a mori pentru Christosu. De alta parte precum Preacurată Fetioră Mariă se nunesce sorele și regină martiriloru, pentru că și densă a suferitu în animă sa lângă cruce toate patimele Mantuitorulu nostru Isusu Christosu, desi nu a moritu de mană unui tiranu păgănu, totuși și santulu Nicolae, desi nu a moritu de mană persecutoriloru neîmpacati, se pōte numi, dăca ve place, celu puțin martiru în sensu mai largu, atatu pentru că a avutu voinții tare de a-si versă sangele pentru Christosu, cătu și pentru că a suferitu chinurile persecuției în etate adăncă, căndu trupulu seu se slabise prin strapătie, posturi, veghiari, rogatiuni și totu felulu de jertfe aduse în favorulu credincioșiloru concrediați pastorei sale. Ma potemu dice, că Santulu nostru de siguru ar fii moritu sub greutatea suferințelor îndurate, dăca Domnedieu nu ar fii voit a-lu mai pastră încă băsericei sale. Acestea suferințe au încetatu atatu pentru santulu Nicolae, cătu și pentru ceilalti creștini sub imperiul Constantinulu celu mare, și Santulu nostru să întōrse la scaunulu seu arhiepiscopescu pentru a-si continuă lucrărea binefăcătoria. Er căndu eresiarhulu Ariu de afurisita amintire să scolă în contra domnedieirei Mantuitorulu, și atrase pre partea sa o multime de episcopi, calugari și credincioși, Santulu Nicolae încă luă parte la conciliulu dela Niceă, unde s'a condamnatu eresia lui Ariu, și nu multu după aceea întorcându-se în Miră mori încununatu de cele mai frumoșe merite, toate castigate în o luptă sântă pentru lățirea mării lui Domnedieu.

Amu vediuți, iubiti ascultatori, ceea-ce a facutu Santulu Nicolae spre mărirea lui Domnedieu, permițeti-mi înse să ve arătu în puțin cuvinte ceea-ce a facutu Domnedieu pentru mărirea Santulu seu. Dăca intrăm în cele mai multe băserici, ochiulu nostru să odihnesce cu placere pre iconă santulu Nicolae, carea alături cu iconă Mantuitorulu și a Preacuratei Fetioră strălucesc la lumină facliloru în aur și argintu și în pietri pretioșe. Dăca ne place a calatori pre mare, de multe ori căndu marea involburată mișcătă de vânturi turbate și înaltă valurile sale cătra ceru,

vedem pre corabierii înspăimântați cădiindu în genunchi și de pre buzele lui palide sbôra unu nume puternicu catra ceriu: numele Santului Nicolae, și îndată vântulu tace, marea se mulcomesce, și năi'a 'și îd cursulu seu liniscitu spre portulu doritu. Dăca ve place a ve pasce mîntea cu sentinție profunde și cuvinte sublime. deschideți cartile năstre bĂsericești, seau dăca acĂst'a v'ar' cadĂ greu, ascultăți celn pĂcinu cu atentiune cantarile sublime, ce în onĂrea santului Nicolae se canta dĂla o margine pana la cealaltă a pamentului, și apoi cugetăți, dăca cuvinte mai profunde, mai frumĂse și mai sublime se potĂ află spre laud'a unui omu, de catu cum santu cuvintele, ce se canta în onorea santului Nicolae.

Dara bunulu Domnedieu nu numai a versatu în animile credințiosiloru o veneratiune mare pentru santulu Nicolae, nu numai a inspiratu santei bĂserice cantari sublime în onorea lui, ci totu odată i-a datu și puterea de a face minuni. Fiindu-cĂ inse tempulu nu-mi permite a vorbi mai pre largu despre acĂsta putere extraordinaria, eu ve voiu aminti numai aceea, cĂ prin intrevenirea santului Nicolae multi orbi au castigatu vederea, multi surdi au castigatu audiulu, multi prinsu nevinovăti au castigatu libertatea, multi caletori, cari erĂu espusi pericolulu de a fi inghititi de valurile mării, au vediutu mantuirea, și multi morbosi, cari suferiau de diferite bĂle, au devenitu sanetosi. Minunile facute de santulu Nicolae au fostu atatu de mari, de multe și extraordinarie, în catu în cartile năstre bĂsericești epitetulu „facatoriu de minuni“ este totu deamă nedispartitu de numele lui; er' sant'a bĂserica nu încĂta a-lu laudă pentru acele minuni, cantandu: „Riu de vindecari, ce se vĂrsa pre deasupra, și isvoru de minuni neimpĂcinatu pre tine te-a aretatĂ, Nicolae, Celu ce este adĂnculu mĂlei; cĂ cei ce cu grele bĂle se chinuescu și cu necasurile vietiei cumplitu se muncescu află în tine doftoria vindecătoria de totă mĂnăirea“.

AcĂst'a gloria pĂmĂntĂsĂ este mica pre langa mĂrirea cĂresca acordată santului Nicolae. De siguru cĂ cu acestu santu se mandresce în glori'a cĂresca corulu vergineloru, fiindu elu oglinda curată de castitate; cu elu se mandresce corulu apostoliloru, fiindu elu urmatoriu zelosu alu aceloră; cu elu se mandresce corulu invetiătoriloru lumii, fiindu elu invetiătoriu întieptu și minunatu, cu elu se mandresce corulu martiriloru, fiindu-cĂ și elu a suferitu pentru Christosu; cu elu se mandresce corulu anacoretiloru, fiindu-cĂ și elu li-a imitatĂ viati'a.

Este deci adevăratu, cĂ în santulu Nicolae s'au implinitu cuvintele: „pre cei ce me voru mari pre mine, fi voiu mari“. Santu deci pline de adevăru cuvintele santei bĂserice, care cĂntă despre elu: „Spre

laud'a Domnulu ai alergatu Nicolae în acĂst'a viatiă vremelnica, și elu te-a pĂmaritu pre tine în viati'a cea cĂrescĂ și adevărată“.

Jubiti ascultatori! Cele dise pana acum santu de ajunsu, cĂ se ne imple anim'a de veneratiune faciă cu santulu Nicolae. Fia-mi însa permisĂ înainte de a termină, se ve punu o întrebare. Pentru-ce v'ati adunatu în acestu locasiu santu? RĂspunsulu este usioru, și eu credu, cĂ toti, dăca ati vrea se vorbiti, mi-ati rĂspunde cu o gură: ne-amu adunatu, cĂ se serbamĂ amintirea Santului Nicolae. FĂrte bine! Insa potĂre-ar fiacare dintre creștinii, cari se adună astădi la santele bĂserice, se dica cu man'a pre anima, cĂ elu serbĂza amintirea santului Nicolae? Nu, iubitoru, pentru-cĂ amintirea santiloru numai de acĂl'a se serbĂza, pre cum se cuvine, care cĂrca din tĂte puterile a imitĂ faptele santului. Și oh! cati santu acĂia, pre cari santulu Nicolae i-ar potĂ respinge de sub scutululu seu, dicĂndule: departe dĂla mine! voi nu-mi serbăti amintirea, pentru-cĂ voi nu cercăti a imitĂ faptele mele, pre cum eu am cercătu în totă viati'a a imitĂ pre Mantuitoriu nostru. Oh! cati santu acĂia, a caroru viatiă santulu Nicolae o ar potĂ osĂndi cu virtutile sale. Și 'ntrădeveru, Ăre nu condămna nevinovăti'a santului Nicolae nenumeratele năstre pĂcate? Ăre zelulu lui spre a-si castigă cĂnoscintiele de lipsă pentru mantuirea sufletulu, nu condămna nepăsărea multora dintre creștinii, cari de tĂte se interesăza, înca și de celea ce-i ducu la perire, pre candu de cele ce santu de lipsă pentru sufletu nu se ingrigescu nici macar unu singuru momentu? Ăre zelulu santului Nicolae pentru mĂrirea lui Domnedieu nu condămna pre acĂia, cari chiar din pozițiune santu chiamati a o promovă, însa nu voiescu se scia de acĂsta chiamare, ci în locu se edifice, distrugu, în locu se îndemne pre alții la virtute prin esemplulu unei vietii nepetate, impingu și pre alții în prăpasti'a perirei prin o viatiă scandalĂsă? Ăre nu condămna castitatea santului Nicolae desfrĂnărea aceloru teneri, cari si-au pierdutu nevinovăti'a potĂ înainte de a o fi cĂnoscutu?

Insa departe se fia dĂla noi aceste cugete! Santulu Nicolae nu voiesce se faciă nimĂni imputari în acĂsta di solemnă, ci se roga fierbinte la tronulu domnedieescu, pentru-cĂ se verse gratiele sale abundante asupra toturoru, și se-i aducă la calea mantuirei și a penitĂntiei și la fericirea negrăită, de care se bucura și dĂnsulu împreună cu cĂt'a cea alĂsă a santiloru. La acĂsta fericire cĂrescĂ dorescu, se ajungemu cu totii, și sperezu, cĂ vomu și ajunge, dăca vomu imitĂ viati'a minunată a minunatulu Jerarchu Nicolae. Aminu!

Revista.

(Peregrinari). Escelentia Sa prea santitulu metropolitu *Dr. Joann Vanceu* insocitu de *Dr. Alexandru Grania* profesoru de teologia a plecatu in 11 Decembre a. e. la Rom'a spre a participa la serbarea jubileului sacerdotalu alu sumulu Pontifice Leonu XIII. In acelasi tempu caletorescu la Rom'a si Illustrissimii domni episcopi *Mihailu Parelu*, *Victoru Mihali* si *Joanu Szabo*.

(Instalari). In 3 Decembre st. n. a. e. a avutu locu instalarele canonicilor metropolitani din loca de fundariune Bobiana: instalandu-se Reverendissimulu Domnu Constantinu Pappalvi de prepositu, Joann Fekete de canonicu lectoru, Stefanu Manfi de canonicu-cantoru, Joann Antonelli canonicu custode, Joann Moldovanu de canonicu scolasticu, *Dr. Joane Ratiu* de canonicu cancelariu si *Alexandru Micu* fostulu vicariu alu Fagarasiului de canonicu teologu.

(Denumiri). *Joane Germanu* profesoru gimnasialu si asesoru consistorialu in locu s'a denumitu de presiedinte in comisiunea permanenta pentru revederea cartiloru besericesci.

Juliu Ratiu teologu absolutu in colegiulu de Propaganda carele functioneaza ca *actuariu* in cancelaria episcopesca din Lugosiu, s'a denumitu de asesoru la tribunalulu matrimoniale de I. Instantia pentru dieces'a Lugosiuului. *Titu Domsia* teologu absolutu in seminariulu din Blasiu s'a denumitu de *administratoru* parochialu in *Valca Lunii* in protopopiatulu Lugosiuului, er' *Nicolau Jurnia* teologu absolutu in seminariulu centralu din Budapesta este denumitu de *administratoru* parochialu in *Cârncea* in protopopiatulu Varadieii.

(Estrasu din statutele asociatiunii pentru cultura poporului romanu din Maramuresiu aprobate prin inaltulu ministeriu r. u. pentru instructiune cu datulu 4 Augustu 1868. Nr. 11810). §. 2. Agendele asociatiunii voru fi: infintiarea si sustinerea unui institutu pedagogicu alumnala nationalu in *Sighetulu Marmatiei*. §. 4. Institutulu e dedicatu St. Vasilie. §. 6. Institutulu va intretiené pre pruceii romanii, cari frequenteaza scolele publice, cu victu, quartiru si ingrigire. Pruceii cei mai lipsiti de starea materiala, cari dovedescu capacitate buna, se voru intretiené gratis din fundatiune. Ceialalti voru avé a platí o suma moderata annala pentru intretentiunea loru, fondului institutului. §. 8. Binefacatori ai aceia, cari voru ajutori odata, ori in restempuri determinate Institutului cu o suma de 200 fl. v. a., séu cu interesuri annale a capitalului acestuia, se voru numi Patroni fondatori ai institutului. §. 9. Aceia, cari voru contribui unu capitalu de 100 fl. v. a. pre sem'a institutului voru fi membri ordinari binefacatori ai institutului. §. 10. Insi aceia, séu corporatiunile, cari voru contribui la inmultirea fondului institutului in sume mai mici, se numescu binefacatorii institutului. §. 11. Protectorii institutului suntu: Metropolitulu greco-catolicu alu Provinciei besericesci de *Alba-Julia*, si Episcopulu greco-catolicu alu *Gherlei*.

(Preoti archidiecesani neo-ordinati). In 20 Novembre a. e. s'au ordinatu de preoti urmatorii teologi:

1. *Filipu Posiaru* administratoru parochialu in *Cosilariu* in protopopiatulu Albei Julie.
2. *Basiliiu Bratfaleanu* neaplicatu.
3. *Joanu Margineanu* administratoru parochialu in *Bogatulu romanu* in protopopiatulu Blasiului.
4. *Alexandru Circ'a* administratoru parochialu in *Ogr'a* in protopopiatulu Ernotului.

5. *Alexiu Staicu* aplicatu ca cooperatoru parochialu in *Ludosiulu-mare* in protopopiatulu Sibiului.

6. *Traianu Foloru* administratoru parochialu in *Cacova-Aiudului*.

7. *Joanu Miclea* dispusu de administratoru parochialu in *Dedrad-Seplacu* in protopopiatulu Faragaului.

8. *Aureliu Hulea* neaplicatu.

9. *Alexandru Muresianu* neaplicatu.

(Edificarea besericei din Petrosieni in dieces'a gr. catolica a Lugosiuului). Din Lugosiu ni se scrie, ca in parochia Petrosieni (colonia montana) carea s'a infientiata la an. 1871 s'au inceputu edificarea unei beserice noue prin maestrulu intreprindietoru *Franciscu Györke* pentru pretiulu stipulatu de 7364 fl. 09. cr. v. a., din cari 5000 fl. suntu imprumutati fora interesu dela oficiulu montanisticu din Zlatna, er' restulu se acopere de catra comun'a gr. catolica din Petrosieni.

Bibliografia.

Comparatio Ethicæ catholicæ ad Ethicam protestanticam rationalisticam illamque antiqui Testamenti. Disertatio inauguralis concinnata a *Dre Joanne Popu*. Szamosújvári Typis Typographiæ Diocesanæ 1887. — *Dr. Joann Popu* profesoru de s. teologia in Seminariulu diecesanu gr. cat. din Gherla a gatiu disertatiunea acesta spre a obtiené la universitatea din Viena gradulu academicu de Doctoru in s. Teologia. In brosiura acesta dupa o introducere (p. 3—17) urméza definitiunea Eticeei catolice, protestantice si rationalistice si delinucarea relatiunii dintre Etic'a V. T. si cea a N. T. (p. 17—35), apoi asemnarea Eticeei catolice cu cea protestantica si cu cea rationalistica cu privire la invetiatur'a despre principiulu formalu si materialu (p. 35—47), despre scopulu ultimulu alu omului (p. 47—78), despre vointia libera a omului (p. 78—102), despre esintia moralitatii si despre relatiunea dintre moralitate de o parte si dintre ratiune si religiuine de alta parte (p. 102—149), despre indemnurile lucrariloru (p. 149—178). Opulu se incheia cu deductiunile si conclusiunile firesei facute din cele premisse, (p. 178—186). Clarisimulu auctorulu in opuscululu mai susu amenitu elarifica conceptele cele mai de frunte ale Eticeei catolice. Tractarea si dispunerea materialului e asemenea catu se pote de chiara. Sz.

(Opuri teologice). Dela tipografi'a seminariala din locu se potu capeta cu pretiuri reduse urmatorii opuri teologice:

1. Etic'a crestina de *Dr. Joann Ratiu* 2 fl. 50.
2. Plectiuni teologice despre matrimoniu 2 fl. 50.
3. Institutiunile dreptului besericescu . . . 3 fl. —

(Concursu). Pentru parochia *Densusiu* in Vicariatulu Platiegului in dieces'a Lugosiuului se escrie concursu cu terminu pana la finea lui Decembre st. n. 1887. Emolumintele sunt: 1. Portiune canonica de 14 jug. 515⁰□; 2. Annuitatea din padure in estensiune de 20 jugera; 3. Doue gradine, un'a de 1 jug. 1240⁰□ si alt'a de pometu de 1250⁰□; 4. Folosintia cemetierului care produce pre anu cam 150 mertie prune; 5. Cortelu naturale; 6. Venitele stolari indatinate in parochia. 7. Partea din subsidiulu erariale. 8. Dela fa-care numeru de casa câte un'a di de lucru cu palu'a computata din'a cu 20 cr. si câte doue metrete de câte 20 cupe cuenruzu cu duduleni, din aceste venite inse si au partea loru si servitorii besericeei.

(Rectificare). In nr. 5 alu foiei bes. la pag. 72 in tractatulu despre conferintiile pastorale sirulu alu 13 in locu de »credia« se se ceteasca »crutia«, er' in sirulu urmatoriu in locu de »deci«, »dur«.

Partea scolastica.

Disciplin'a cá factoru alu educatiunei.

Urméza se vedemu acum, cari suntu proprie acelea midilóce pedagogice de cari trebuie se se folosésca invetiatoriulu in guvernarea eleviloru sei.

Noi potemu conduce pre copilu la calea cea adeverata in dóue moduri: seau asia cá simplaminte i- spunemu, ce are se faca si apoi pretindemu, cá in tóta activitatea s'a se urméze vointiei noastre; seau asia, cá lucramu in vederea lui si-lu indemnamu se imitéze faptele nóstre. In casulu primu lu-dedamu, ér' intru alu doilea li-e premergemu cu esemplu. Cu alte cuvinte factorii disciplinei suntu: *dedarea* (obiceiulu) si *esemplulu*.

Dedarea se baséza pre acelea legi psihologice, dupa cari fia-care lucrare cu atátu se duce in deplinire cu mai multa usiorintia, cu câtu se repetiesee ace'a lucrare mai adese-ori. De aci apoi urméza, cumcá copii se potu dedá prin *repetire*.

Dedarea este primulu midilocu, de care ne folosimu deja si in crescerea infantiloru. Nu potemu díce, cumcá dedarea seau deprinderea este unulu dintre midilócele celea mai esentiale ale educatiunei, fiendu-cá repetirea continua castiga desteritate, aplicare si voia la lucru. Esperinti'a ne areta, cá omulu nici la betranetie inca nu se prea abate dela calea, ce a apucatu in teneretie. Dedarea devine a dou'a natura. Pentru ace'a fia-care invetiatoriu trebuie se se nesuésca in totu modulu, se-si desvetie elevii sei dela totu ace'a ce e reu, si se-i deprinda cu diligintia in totu ace'a ce e bunu; cu deosebire se-i dedé la ordine, atentiune si ascultare.

Dar' pentru-cá dedarea se-si aiba rezultatulu doritu e de lipsa, cá se purcedemu totu-de-a-un'a cu destula prudintia. Nici una-data nu este iertatu se ne basamu a fi condusi de arbitriu, despotismu seau capritiu.

Nu e de ajunsu inse se-i dprindemu numai cu totu ace'a ce e bunu, ci trebuie totu una-data se si veghiamu cu tóta energi'a si conscientiositatea, cá nu cumva elevii nostrii se se deprindia cu asia ceva, de ce mai târdfu ar' trebui se-i desvatiamu.

Pentru-cá elevii se faca totu-de-a-una numai fapte bune si se remâna constanti, e de lipsa, cá totu-de-a-una se li-se faca cuoscutu, ce au se faca si ce au se lase; adeca se li-se demande si oprésca. Mai departe e de lipsa, cá invetiatoriulu se remunereze pre cei ce-si implinescu totu-de-a-una cu cea mai mare acuratetia datorintiele loru cá prin acést'a se iudenne si pre altii la urmarea esemplului loru. Si din contr'a se faca atenti, admonieze, mustre seau in casuri extreme chiar' pedepsésca, pre cei rei, neascultatori si negligentii. — Cu alte cuvinte, se arete scolariloru sei pre calea invetiaméntului binele si frumosulu,

ce urméza dela observarea preceptelor, precum si reulu si urítulu, ce urméza din neobservarea loru.

Niemeyer díce, cá copii totu asia de pucinu cá si cetatienii statului se potu guverná fara legi, remuneratiuni si pedepse. Despre remuneratiuni si pedepse voiu vorbí de alta data; ér' ce'a ce privesce regulele, preceptele asia numite disciplinari, insemnamu, cá acelea trebuie se fia: rationali, chiare, precise, ér' nu generale seau nedeterminate, dubiose; ce'a ce demanda seau oprescu se nu fia imposibilu de implinitu; se se predé in unu tonu otaritu; in ele se fia consecintia, si in fine se fia câtu mai pucine, dar' cu atátu mai punctuosu se se observeze.

Nu e rationalu unu atare preceptu, a carui implinire póte causá ceva dauna in corpulu seau spiritulu copilului si asia se opune scopului educatiunei; seau pentru implinirea carui'a elevii inca nu suntu destoinici nici corporalmente nici spiritualmente seau nu au tîmpulu necesariu nici pregatirea de lipsa. E unu lucru irrationalu a pretinde, cá elevii se fia atenti, cându in scola nu e ordine, linisce, tacere s. a.

Fia-care elevu trebuie se implinésca din cuvêntu in cuvêntu mandatele invetiatoriului seu. Pentru ace'a fia-care mandatu trebuie se fia chiaru, cá astu-feliu se fia intielesu cum se cuvine; despre ce se póte convinge invetiatoriulu repetiendu cu elevii sei mandatulu datu. Prin acést'a totu una data se incungiura ori ce neintielegere. Cu deosebire elevii mai inaintati in etate suntu aplicati a-si esplicá dupa cum le convine loru si a se subtrage dela implinirea mandatoru dubie.

Cu câtu su- mai mici copii, cu atátu mai scurtu se li spunemu ce au se faca. Prin vorba multa nici odata nu se ajunge scopulu. Nici odata se nu-si motiveze invetiatoriulu mandatulu seu, seau se-lu insotiésca cu admonitiunii; de óre-ce copii si asia nu precepu motivele si afara de ace'a admoniandu-lu aretamu, cumcá n'avemu incredere intrinsulu lu-dechiaramu de reu inainte, fara de a avé causa. Apoi admonitiunea acést'a mai póte avé si acelu resultatu, cá copilulu vá face seau incungiurá, ce'a ce i-se demanda singuru numai de frica. Pentru ace'a numai atunci are locu admonitiunea, cându trebuie se se repetiésca acél'a-si mandatu.

Multu contribue si tonulu predarei. Déca se da unu mandatu intr'unu modu hotaritu, cu tota seriositatea, atunci si prin acést'a inea se areta orecumu, cá invetiatoriulu va pedepsi cu asprinne pre toti aceia, cari i-arú calcá mandatulu. De sine se intielege, cá sub predarea seriosa nu intielegemu cá mandatulu se se dée in nesce termini duri, aspri, cu patima s. a. Nu, deorece liniscea si predominarea preste sine nici odata nu este iertatu se-lu parasésca pre invetiatoriu, fiendu-cá elevii urméza esemplulu invetiato-

riului si asia in locu de a-i face buni i- facemu mai rei, cerbicosi, i- silimu asia dicându se calce legea. Nu pre calea acést'a trebue se-si arete invetiatoriulu superioritatea si poterea facia de elevii sei.

In stabilirea acestoru regule seau precepte invetiatoriulu trebue se fia condusu de principie sanetose si asia se fia consecuentu; se nu permita astadi, ce'a ce eri a opritu si intorsu. Nemien, nici plânsulu eleviloru sei inca se nu-lu abata dela observarea si esecutarea mandatului seu. De ore-ce numai in modulu acest'a potemu infrână aplicariile celea rele ale copiiloru, si se potu dedá cá se-si subordinéza vointi'a. Numai schimbându-se impregiarile se potu modificá seau revocá si regulele acestea.

Nu este iertatu mai departe a dá eleviloru atari regule seau precepte, ce suntu in contradicere, de ore-ce prin acést'a areta invetiatoriulu mai multa inconsecintia, ce'a ce aduce pre elevi in confusiune, asia încátu in urma nu sciu, ce se faca si ce se lase, incunjure; ér' acést'a si- are de urmare desconsiderarea acelu regule seau mandate, fiendu-cá elevii tragu la indoiala bunavointi'a si prevederea educatoriului loru, si asia tóta activitatea lui remâne in cele mai multe casuri „arama resunatoria si chinvalu resunatoriu“.

Éta pentru-ce nu este iertatu, cá invetiatoriulu se aiba laune si se lucre fâra prejudecare, se se precipitéze. Pentru ace'a déca pre lînga tota grigi'a s'ar' întemplá se dée atari regule seau mandate, din implinirea caror'a ar' urmă unu reu, atunci mai bine se se revoce la tîmpu mandatulu; eleviloru mai inaintati li-se pôte descoperi si caus'a. Invetiatoriulu priu acést'a nu vá suferi nici o scadere nici in activitate, nici in iubire; má din contra inca castiga, de ore-ce elevii se convingu si prin acést'a, cá invetiatoriulu loru iubescé numai adevéru si li voiesce numai binele. — E reu inse cându revocarea acést'a se repetiesce.

Numai atunci si numai atâtea regule suntu iertate, câte suntu neaperatu de lipsa pentru ajungerea scopului. Gramadirea cu prea multe regule nu convine nici cu scopulu educatiunei. Regulele suntu pentru copii, ér' nu copiii pentru regule (disciplina). Fia-care regula cá midilocu alu guvernarei numai asia si numai atunci si- are valórea s'a, déca suplinesce prevederea ce lipsesce. Pentru ace'a e de lipsa, cá in ce'a ce privesce cantitatea acestoru regule, invetiatoriulu se aiba in vedere gradulu de prevedere a eleviloru sei. Si asia cu câtu su- mai mici, cu atâtu se li-se demânde se li-se dée mai multe regule; si din contra cu câtu su- mai mari, mai desvoltati, cu atâtu mai pucine. Este gresita asiadara parerea aceluor'a, cari credu a mantiené disciplin'a prin ace'a, cá tóta viéti'a din scóla pâna la minutiositati o cuprindu in regule. Pentru-cá prin regule multe inca se ingreunéza ajungerea scopului; de ore-ce nu le potu impleni tóte, le uita mai iute, si- pierdu voi'a vedindu-se ingreunati cu atâtea regule; er' cei debili si fricosi si- pierdu tóta poterea si independinti'a loru. Se se

tiena inaintea ochiloru totu de-a-una principiulu: „Cu câtu-su mai multe regule, cu atâtu su- mai multe si transgresiunile“.

E in natu'a omului, cá se faca chiar' ace'a ce-i este interdîsu. Pentru ace'a fia-care invetiatoriu încátu pôte numai se incungiure a-si comunicá preceptele s'ale in modu negativu (adeca oprindu, cá acést'a seau ace'a se nu-o faceti); deorece prin acést'a va desceptá numai curiositatea eleviloru sei, le va descoperi atari erori, gresiele, cari pôte ar' fi remasu pentru ei inca multu tîmpu necunoscuté.

In câtu privesce acum modulu cumu se se impartesca eleviloru regulele seau preceptele disciplinarie, suntu diferite pareri. Unii sustienu cumcá se li-se dée regule scrise pentru-cá astu-feliu se fia de tîmpuriu pregatiti pentru viéti'a publica. Statulu inca si- comunica in scrisu legile s'ale, dîcu sustienetorii acestei pareri. — E dreptu cumcá statulu face astu-feliu, dar' e mare deosebire intre statulu si scola. Precându acél'a are de a face cu ómeni mari, maturi, pre atunci acést'a are de a face cu nesce copiii, fâra judecata morala. Afara de ace'a statulu e indestulitu cu ace'a, déca cetatienii sei observa legea, si implinescu datorintiele impuse prin lege; scol'a din contra pune pondu mare si pre dispusetiunea spirituala a eleviloru sei. Statulu, cându judeca o transgresiune a legéi, considera mai multu starea obiectiva a lucrului, ér' scol'a din contra starea subiectiva. Statulu se indestulesce cu pedepsirea dupa meritu a inculpatului, ér' scol'a din contra trebue se conlucre la indreptarea elevului pedepsitu. Afara de ace'a raportulu statului facia de concetatiunii sei e de asia, încátu numai in scrisu si- pôte comunicá legile si ordinatiunile sale; precându scól'a, invetiatoriulu, fia-care mandatu alu seu, fiacare ordinatiune a sa o pote impartasi cu elevii sei nemidilocitu, cu graiulu viu.

Nu-su acomodate pentru copii legile scrise nici din acelu motivu, fiendu-cá in contestulu loru trebue se se faca amentire si despre unele dispusetiuni, cari numai mai târdiu, pôte chiar' numai preste câteva luni voru deveni pentru ei obligatorie. Copilulu afara de ace'a uita iute si asia invetiatoriulu totu mereu trebue se-i reamintésca acelea-si legi seau regule. Si ce e mai multu regulele disciplinarie, trebue se se referésca la tóte acelea casuri speciale si singuratece, in cari pôte numai gresi unu copilu.

A prevedé si a cuprinde in o lege scrisa tóte acestea casuri singuratece e unu ce imposibilu. Fia-care lege scrisa are unu cuprinsu mai generalu, si chiaru pentru ace'a cetirea simpla a aceleia totu nu ar' ajunge nemicu; ci invetiatoriulu ar' trebui se-o esplíce, amplífice si aplicé. Si in fine apoi legea inca numai asia si numai atunci ajunge cev'a, déca are de basa auctoritatea invetiatoriului. Dupa-ce si-a pierdutu unu invetiatoriu auctoritatea inaintea eleviloru sei, atunci nici legile scrise nu suntu in stare a-i-o recastigá.

Mai buna este asiadara parerea aceluor'a pedagogi, cari sustienu cumcá mai multu se pôte efectui in privinti'a disciplinei prin inducerea eleviloru pre calea invetiamenten-

tului la cunoștința noțiunilor etice și estetice de bunu și frumos; ér' la regule seau legi scolastice se recurga invetiatoriulu numai în ce'a ce privesce timpul, cându se vina elevii sei la scóla și baserica; unde se siedia Petru, unde Joana și unde Niculau s. a.

Disciplin'a, sub care precumu amu vediutu intielegemu padirea copilului dela *invetiulu reu*, nu se póte sustiené numai prin regule seau legi impuse din afara și prin ascultare; ci prin desceptarea priceperii și cunoșcerea necesitatii de a urmá asia și nu altu-cum.

J. F. Negrutiu.

II

Caracterulu Romániloru vechi, cá poporu in genere.

Lumea culta de astadi, candu e vorb'a de caractere, se provoca de comunu la *istori'a antica* (vechia).

Dintre poporele antice portatorii de cultura au fostu *Grecii și Románii*. Celi de antáiu (Grecii), pre langa iubirea de libertate și apărarea patriei, au escelatu cu preferintia în scientie și artile fromose; celi din urma (Románii), — nu mai puciu iubitori de libertate și patria, — s'au destinsu și s'au facutu renumiti prin *caracterulu loru firmu și energicu*, și unde erá de lipsa, și *temperatu*; asia cátu prin acésta au ajunsu *domni' lumii*.

Caracterulu acést'a a Romániloru vechi cá poporu in genere, formeza *firulu rosiiu* în decursulu istoriei loru, pana nu au inceputu a degenerá.

În cele urmatorie me voiú încercá inse a-lu deduce și a-lu deliniá chiaru dela începutulu Romei, din cele-ce se *povestescu* despre fundarea acestei cetáti.

Rom'a nu s'a fundatu intru-o di, dñce proverbiulu, și prea adevératu, cá-ri la ori-ce lucru bunu, maistosu și durabilu se recere tempu îndelungatu, pacientia și intieptiune, pentru a-i ascurá o esistintia îndelungata și durabila. Rom'a s'a fundatu și formatu în decursu de sute de ani și de-ace'a a și sustatu apoi mii de ani, pana astadi, și a ajunsu centrulu poterei și alu marirei din lumea vechia, și în urma punctulu centralu alu creștinismulu.

Începutulu Romei și alu poporulu românú, cá alu toturoru stateloru și poporeloru vechi, este invéltu în negura și cétia, este intunecosu, plinu de fabule și povesti. Anulu fondárei chiaru nu se pote stabili precisu, ci se pune de comunu anulu 754 a carei fundatoru a fostu *Romulu*.

Povestea despre nascerea lui Romulu și a fratelului seu Remu din Re'a Silvi'a cu dieulu *resbelului Marte*, *nutrirea loru de lupóica și viet'i'a loru pastorale*, pâna-ce s'a recunoscutu adevérat'a loru origine, tóta acést'a poveste o presupunu cunoscuta.

Din acést'a poveste se deducu inse *trei momente caracteristice*, cari cá unu *firu rosiiu* se tragu prin întréga istori'a Romániloru, pana candu si-au pastratu caracterulu loru propriu. *Originea din dieulu Marte* se face cunoscuta în

resbelde lorú; nutrirea din lupóica, adeca natur'a lupului, însbeuta cu laptele, se pote cunosce în parte în *desvoltarea loru interna* cu privire la constituțiune, dar' mai alesu în *tractarea loru cu poporele straine*, în politic'a și diplomat'ia loru cá statu; *viet'i'a pastorale* se referesce la *viet'i'a loru sociale*, la *ocupatiunea de predilectiune* a poporulu întregu fora osebire de rangú, pana candu nu începuseru a se ingrasiá din seulu altora și a se abate dela caracterulu loru specificu natiunálu.

Tote trele momentele aceste se le luámú în ceva mai de aproape consideratiune și esplicare.

1. *Originea din dieulu Marte*. Urditoriulu Romei și alu poporulu românú Romulu și fratele seu Remu au provenitu din *Marte*, dieulu resbelului; e naturalu dara, cá au trebuitu se erediésca și ceva din natur'a dñsului. Ce natura avea inse acestu dieu și ce felu de resbelu iubeá elu? Mitologi'a ne spune, cá erá vehementu, furiosu, cruntu, severu și neinduratu. Sor'a și amic'a sa: *Discordi'a* (Eris) -i premergea; *Eric'a* și *Fiorii* erau fiii lui și-i prindeau caii la carulu de resbelu, *Fnyo*, *Devastatori'a de cetati*, erá în suit'a lui. Lancea și sabi'a suntú armele sale, coifulu, scutulú și pancer'a armatur'a sa. Desfatarea și placerea lui erau luptele sângerose și crâncene.

Cine va poté negá, cá cele mai multe din însusirile aceste nu au fostu și trasurile principale, caracteristice, ale poporulu românú, pana chiaru și cu respectu la arme și armatura? Natur'a vehementa și furiosa a parintelii se pote vedé indata la Romulu cu ocasiunea fundarei Romei, cá-ci din glum'a ori pote-cá batujocur'a fratelului seu Remu, carele sarindu preste siantiulu din giurulu cetátei dise: „cátu de usioru pote trece inimiculu preste intaritur'a ta“ — intru atâta se infuriá, încátu-lu neise pre locu, dñcundu: „asiá se patiesca toti cei-ce voru trece preste aceste intarituri“. — Resbelulu a fostu lucrulu de capetenia și de predilectiune alu poporulu românú, resbelulu cruntu și crâncenu, furiosu și pâna la desperare cu ori-ce inimicu. Frica și fiori a însuflatu acestu poporu în toti inimicii sei și multe cetáti au disparutu de furi'a armeloru lui.

În aceste resbele apare apoi și a dou'a parte din poveste: *natur'a lupului*. **Nicolau Popescu.**

(Va urmá).

Din istori'a literaturii române.

Din operele lui Ovidiu.

Periodulu I.

1. *Heroides* (Epistolae Heroidum) 21 epistole de a-le femeiloru din tempulu eroiloru, adresate amantiloru sei departati, în stilu de totu oratoricu; dintre cari a XV (Sappho) cu certitudine nu este autentica, probabile nece XVI—XXI (epistole și respunsuri).

2. *Amorum l. l.* 3. descrieri erotice în parte din esperint'ia propria, alu caroru idealu este Corinna, dar' lucru naturalu ornândule cu adausu din fantasi'a sa cea abundanta; suntú ingenioase, estravagante și frivole; de altumentrea ne

dau una imagine fidela despre modula de vietia alu unoru cercuri sociale din urbe; din caus'a descrierei celei picante au fostu tare respandite si cetite, dar' asupr'a moralei au avutu una influintia daunosa.

Formele poesiei didactice cu urmatoriele 3 poeme:

3. *Medicamina faciei* unu fragmentu de 100 versuri. tractându despre cosmetica (dresuri).

4. *Ars amatoria* in Cartea I si II espune midilocele, prin cari potu barbatii se cucerésca iubirea si se captiveze, in a III acelea-si pentru sexulu femeescu teneru; intregulu vedi bene tractéza numai amorulu sensualu (Trist. 3,203: *solis meretricibus*); dar' considerata din respectulu acest'a este tractata in unu modu genialu, psihologicu, subtilu, póte cea mai succésa creatiune a lui Ovidiu.

5. *Remedia amoris* despre midilocele de a scapá de una pasiune molesta, cu observatiuni multilaterale.

Periodulu alu II-lea.

6. *Metamorphoseon l. l. 15.* dupa modéle grece, mai cu sema dupa Nikandros (ca 160), si Partheniu (ca 50); tractéza preste 200 fabule din mitologi'a greca si italica, in espunere câtu a fostu posibilu a urmatu seri'a cronologica, incepe cu cea mai adunca anticitate cu desvoltarea universului din chaosu, procede gradatu spre temporele mai noue, trece la fabulele periodului miticu, descinde la tempurile troiane apoi la evenemintele italice, pana ce in fine terminéza cu metamorfosarea lui Caesaru in cometu; cu mare arte invinse Ovidiu greutatea de a contopí in unu totu armonicu materie asia de diverse, si cu tóte acestea si-a impreunatu seri'a naratiuniloru, încátu dela inceputu pana in finea opului se vede una continuitate neintrerupta; afora de acea in totu opulu acest'a ne areta una varietate de elocutiune admirabila, acomodata dupa diversitatea obiectelor si personelor, chiar' si in naratiune areta unu temperamentu variu, unele suntu ghumetie cá fabul'a despre Mid'a, altele se apropie de de seriositatea topica d. e. mórtea cea infiorátorie a Niobei; opulu acest'a voiá se-lu arda cu ocaziunea departarei sale la Rom'a, dar' esistau deja mai multe copie despre densulu.

7. *Fasti* in 6 carti pentru cele 6 luni prime ale anului, unu calendariu astronomicu — istoricu dispusu dupa luni, de unde se vede cá erá calculatu se se continue in 12 Carti, pre cari inse din caus'a esiliului nu le-a potutu completá; in poem'a acést'a autoriulu dede materiei deja ordinate, multa frumsetia si gratia, si a creatu din dens'a unu totu armonicu, ea este sorgintea principale pentru cunoscerea astronomiei vechie precumu si a mitologiei si cultului romanu.

Periodulu alu III-lea.

8. *Tristium l. l. 5.* in metru elegiacu, dintre cari *prim'a* fú poetisatu in tempulu caletoriei sale in esiliu, si cuprinde intre altele una descriere maretia despre navigatiune; a *dou'a* este una epistola catra Augustu in care-lu roga se-lu stramute in unu locu mai blându; *celealalte trei* tractéza totu ace'asi tema in variatiuni, plângeri despre

viati'a neconsolabila in Tomi; ér' epistolele adresate socie sale, suntu intru adeveru emotiunatorie; din acestea se pote vedea anim'a poetului in tota lumin'a si veritatea; suntu atragátorie prin sentiementulu blându si naturalu; caus'a pentru carea le-a datu poetulu numele acest'a ni-o spune insusi: V 1:

*Flebilis ut noster status est ita flebile carmen,
Materie scripto conveniente suo.*

9. *Epistolae ex Ponto l. l. 4.* asemenea in metru elegiacu, adresate la persone anumite, in acestea-si descrie sórtea s'a cea trista in esiliu, din cari se vede cá poetulu erá moralmente cu totulu frântu: *Vivimus ut nunquam sensu careamus amaro* Ex P. L. I. El. 2, 39; in epistolele acestea se vedu multe plângeri nebarbatesci, dar' ce se tine de meritulu poeticu documentéza unu spiritu copiosu si destru pentrucá nu este usioru a vorbi mai de multe ori despre acea-si materia si cu tote acestea in modu interesantu.

10. *Ibis* in acést'a imiteza pre Callimachu, a scriso in esiliu si este plina de blasteme in contra unui inimicu.

11. *Nux si Consolatio ad Liviam de morte Drusi* se paru cá nu suntu ale densului.

Din scrierile lui s'au pierdutu numai unele incercari din teneretia: epigramme, etc. dar' mai cu sema tragedi'a *Medea*, despre carea Quintilianu X, 1, 98 dice: *Ovidii Medea videtur mihi ostendere, quantum ille vir praestare potuerit, si ingenio suo temperare quam indulgere maluisset.*

C. B. Groze.

Defectele principale ale educatiunii nóstre poporale si pedecile progresarei aceleia.

4. Asemenea potemu se aducemu de motivu principalu alu neculturei invetiatoriloru izolarea loru de societatile mai culte, ma chiar' ei intre ei, pentru a-si impartasi esperintiele reciprocu, pentru a-se incuragiá unii pre altii, pentru a-si desvoltá si perfectoná nobilulu sântiu de emulatiune si de datoría, cu privire la chiamarea loru.

5. Nu neinsemnatu impedimentu alu progresarei scóleloru nóstre este si slab'a pregatire a multoru din elevii, cari se recrutéza pentru instituttele preparandiale; impregiurare, care are influintia nefavorabila, in decursu de decenii asupr'a mersului spre desvoltare a scóleloru, pre cari voru aveca se le servésca. Inse nu e mirare. Prospecte bune pentru unu invetiatoriu se gasescu cam rari, statiunile mai bine dotate suntu numai unde si unde; de aceea nice nu se prea imbudiescu scolarii mai binisioru si totu o data mai bine pregatiti pentru a se inolá cá elevi in instituttele preparandiale. Ér' autoritatile respective alegu câtu potu din concurenti, numai câtu nu prea au ce se aléga. Apoi cualificatiunea acestoru feliu de elemente, fia profesorii câtu de zelosi, nu póte intruni tóte conditiunile de lipsa in gradulu supremu. Nu! O maestrie mai de rându se póte invetiá, ce e dreptu, in decursu de 3—4 ani; educatiunea inse este o arta, si inca dóra cea mai grea de pètrunsi, prin urmare si apropiarea cunoscinticloru necesarie

unui bunu educatoriu, presupune unu gradu mai inaltu de pregatiri.

6. A fostu unu tîmpu, si nu e tare multu de atunci, cându partea cea mai mare a edificioru scolarie erá necorespondiatória din punctu de vedere sanitaru si pedagogicu; ér' in unele comune lipsiá cu totulu. Astadi inse, dupa multe staruintie, vrednice de tóta laud'a, ori incatrau si- indrépta omulu pasii sei se vedu ameliorari insemnate in acést'a privintia; astfeliu, incátu se referesce la edificiale scolastece si la salele de invetiamentu, amu poteá díce, cá ele suntu aprópe de a poté coresponde minimulu necesariu alu justeloru pretensiuni, desí totusi nu se póte negá, cá in multe locuri se mai potu observá defecte insemnate, cari suntu in detrimentalu educatiunei poporului, adeca nefíndu salele destulu de luminóse, destulu de inalte si destulu de spatióse, in raportu cu numerulu scolariloru.

7. Nesciint'a si indiferentismulu parintiloru facia cu educatiunea se manifestéza si prin ace'a, cá nu si- tramiu copii regulatu la scóla, chiar' nice in tîmpulu cându fara perderi materiale s'ar' poté lipsi de ei.

Mare parte a parintiloru nu numai cá nu veghiéza riguros, cá copiii se ámbie regulatu la scóla, ci se folosescu chiar' si de celu mai neinsemnatu pretectu se-i opréscu pre copii acasa.

Precându in scótele evangelice sasesci frecuentéza copiii scól'a, chiar' pâna la etate de 17 ani, pre atunci scótele nóstre nu suntu cercetate cum se cuvine nici de copiii sub 10 ani; ér' de pre la inceputulu lui Aprilie pâna târdiu in Novembre seau celu multu in Octobre scól'a remáne, in cea mai mare parte góla. Astfeliu educatiunea nice nu se póte face cu succesu.

8. Indiferentismulu parintiloru, pre lânga negliarea frecuentarei scolastice, se mai manifestéza si prin ace'a, cá nu voiescu a se ingrígi de procurarea cartiloru si celor-alalte recuisite de invetiamentu pentru copiii loru, prin ce inca se zadarnicesce intr'unu gradu mare progresulu scolas-tecu si prin urmare si educatiunea preste totu.

9. Déca se admite, cá ocupatiunea barbatiloru de scóla preste totu este un'a dintre cele mai ingreunatórie, cu câtu mai tare dara trebue se o sînta acést'a invetiatoriulu poporalu, care are se propuna de odata la mai multe despartiaminte? Acestu „malum necessarium“ inca este de a se inregistrá intre pedecile, de cari se lovesce in mersulu seu instructiunea si educatiunea poporala.

10. Toti scimu, câtu este de greu, intre impregiurarile nóstre actuale, a face pre scolarii din scól'a poporala, fia si uumai: buni cetitori, buni calculatori, decstrii in scrierea materialului, ce lu- potu cetí, deprinsi in elementele concepiarei si preste tóte si inainte de tóte in cunoscint'a religiunei si moralului. Acestea inse suntu numai o parte dintre cunoscintiele, preserise pentru propunere in scól'a poporala. Atát'a materialu, — fiindu scól'a, cá de regula, slabu frecuentata, avendu totu odata invetiatoriulu mai multe despartiaminte in clas'a sa si pre

lânga acestea in lips'a de carti si recuisite de invetiamentu — este imposibilu de a se poté consumá. Prea marea multime a obiecteloru de invetiamentu inea potemu se afirmamu cu tóta dreptatea, impedece o fundamentala si sanetósa educatiune a scolariloru.

11. Unde mai lipsescu si cele mai indispensabile recuisite de invetiamentu pentru-cá instructiunea se se faca câtu mai instructiva, — pr. masin'a de calculatu, colectiuni de tipuri pentru istori'a naturala (in lips'a colectiuniloru in natura) mape etc. — acolo apoi progresarea e si mai réu impedeceata.

12. Nu póte fi trecuta cu vederea nice disarmoni'a, carea provine din lucruri, la parere miei, dar' de mare insemnate pentru venitoriulu scolariloru, ace'a disarmonia, carea fórté lesne si nu arare ori se ivesce si se inversiuneza chiar', intre familia si scóla si carea firesce causéza multu réu progresulu, ce are se-lu elupte scól'a.

13. Cându in cestiunile, ce privescu scól'a s'ar' potea tóte face in modu pacínicu, prin capacitari, moralisari etc., in casulu acést'a scól'a confesionala, lipsita de poterea esecutiva, n'ar' fi necesitata a cere ajutoriu din alte parti in anumite impregiurari — si de acelu ajutoriu a nu se potea bucurá.

S'ar' mai potea aduce inea o multime de impedimente si defecte, ce facu a nu progresá dupa cum ar' fi de lipsa instructiunea si educatiunea poporului; dar' credu, cá cele mai de capetenia, precum mi-am fostu propusu la inceputu, le-am enumeratu. Ele suntu atátu de numérose si mari, incátu se recere multa jertfa dela toti factorii scólei, de susu pâna josu, pentru-cá se imbunatatiésca caus'a scolara prin delaturarea numiteloru defecte si pedece, ajungându astfeliu a vedé cu bucuria scótele nóstre pasindu spre inflorire si cestiunea scolasteca intrându in adeverat'a, dorit'a ei alvia.

R. Símu.

Pendululu si orologiulu.

Prelegere practica din fisica.

(Dupa V. Suppan).

(Continuare).

Intrebarea a 2-a.

Gradulu alu II-lea. Noi amu vediutu pendulu scurtu si lungu. Cum a fostu tîmpulu oscilatiunei la acestea? Tîmpulu oscilatiunei la pendululu lungu e mai scurtu, decâtu la celu mai scurtu. Dar' la pendulele cu lungime egala cum va fi tîmpulu oscilatiunei? Vá fi egal. Se ne convingemu despre acést'a.

Espirementulu 1. Déca punemu lânga olalta dóue pendule de lungime egale si le misícamu, vedemu, cá tîmpulu oscilatiunei e egal.

Espirementulu 2. Punemu in oscilatiune dóue pendule, dintre cari unulu are bătisióra mai lunga, decâtu celu-alaltu, discurile inse suntu in departare egala. Pre lânga tóte acestea inse observamu, cá tîmpulu oscilatiunei diferesce.

Explicati acést'a divergintia! (Déca scolarii aru computá lungimea pendulului dela punctulu de acatiare pâna la capetulu inferioru alu acestuia, atunci se facemu pendule egale, dar' se mutamu disculu. Scolarii atunci voru observá, cá pendulele osciléza cu acceleritate divergenta. Lungimea bâtsiorea seau departarea discului dela punctulu de acatiare nu se póte considerá de lungimea pendulului).

Care se fia deci lungimea pendulului de bâtsióra? Acést'a o vomu seí prin urmatoriulu experimentu.

Experimentu 3. Se luamu unu pendulu de bâtsióra si unulu de acia intr'o forma de lungi si se le punemu in oscilatiune. Têmpulu oscilatiunei nu este egal.

Ore iertatu-i, cá se calculamu lungimea pendulului de acia dela punctulu de acatiare pâna la centrulu globurelului aceluia. Dá, este iertatu, pentru-cá pendulele de acia, déca acelea lungimi suntu egale voru oscilá cu acea-si acceleritate.

Faceti unu pendulu de acia asia de lungu, cá têmpulu oscilatiunei aceluia se fia egal cu a unui pendulu de bâtsióra. Care este mai lungu? Ore ce se fia caus'a, cá pendululu celu mai lungu osciléza intr'o forma cu celu mai scurtu?

Insemnati-ve bine: Sub lungimea unui pendulu de bâtsióra intielegemu lungimea pendulului de acia, acarni têmpu de oscilatiune este egal cu têmpulu de oscilatiune a unui pendulu de bâtsióra.

Ce schimbári amu observatu cându amu lungitu? scurtatu pendululu? Cându am vorbitu despre bratiariu, planu plecatu etc. asemenea amu observatu schimbári; inse in schimbările acestea amu observatu o regula, o lege, care o amu potutu esprimá cu cifre.

Póte si in schimbările têmpului oscilatiunei inca vomu dá de atare regula, lege. Se cercámu. Raspundeti la intrebare: Vremu cá unu pendulu, care in anumitu têmpu face una oscilatiune, se faca in acela-si têmpu doue oscilatiuni. Ce trebuie se facemu spre acestu scopu cu pendululu? (Parerea generala vá fi: pendululu trebuie scurtatu numai pre diometate).

Experimentulu 1. Luamu dara doue pendule, dintre cari unulu are numai diometate din lungimea celui-alaltu; pre ambe acestea le punemu apoi in oscilatiune; voi se numerati oscilatiunile pendulului celu lungu, eu le voi numerá a celui scurtu. (Invetiatoriulu si elevii numera oscilatiunile pâna ce acelea cadu la olalta; elevii au numeratu 20, invetiatoriulu 28). Parerea deci n'a fostu corecta, căci pendululu celu mai scurtu, in acela-si têmpu trebuieá se faca 40 de oscilatiuni, ér' celu mai lungu 20.

Numerii 20 si 28 nu ne lamurescu, cá de câte ori trebuie se fia mai scurtu unu pendulu decâtu celu-alaltu. Mai inainte de a continuá orbesce incercarile se eugetati, cá cauzele oscilatiunei pendulului jacu in gravitatiune si impotentia; totu acestea lucra si la caderea libera precum si la planulu plecatu; la acestea amu datu de numerii proportionali 1:3:5:7 etc. si de 1:4:9:16 etc. Se cercamu, cá óre-care din acestea nu are valóre si aci?

Experimentulu 2. Se luamu doue pendule ale caroru lungimi stau in raportu cá 1:3 (1 dm. si 3 dm.) si apoi suntemu atenti la oscilatiuni. Vedemu, cá nici cu acestea nu ajungemu rezultatulu doritu.

Experimentulu 3. Luamu doue pendule, ale caroru lungimi stáu in reportulu 1:4 (1 dm. si 4 dm.) Ací observámu, cá pâna ce pendululu primu (celu mai scurtu) face 2 oscilatiuni, alu doilea (celu lungu) face numai 1 oscilatiune. Asia dar' têmpulu oscilatiunei pendulului de 4 dm. e de 2-ori asia lungu, cá a celui de 1 dm. (decimetru), adeca déca voimu, cá têmpulu oscilatiunei se fia de 2-ori mai mare, trebuie se facemu pendululu de 4 ori asia lungu.

Ce trebuie se facemu, déca voimu, cá têmpulu oscilatiunei se fia de 3-ori asiá mare? Trebne se facemu pendulu de 9-ori mai lungu. Se vedemu experimentulu.

Experimentulu 4. Luamu doue pendule ale caroru lungimi stau in raportu cá 1:9. (1 dm. si 9 dm.) Pâna cându pendululu celu mai lungu face 1 oscilatiune, celu mai scurtu face 3 oscilatiuni. Têmpulu oscilatiunei pendulului de 9 dm. este de 3-ori mai lungu, cá acelu de 1 dm.

Experimentulu 5. Luamu unu pendulu de 16 dm. (1'6 m.) si unulu de 1 dm. Têmpulu oscilatiunei celui de ántâin este de 4-ori asia lungu cá acelu din urma.

Gradulu alu III-lea. Se resumamu rezultatulu celoru 3 experimente din urma. Têmpulu oscilatiunei pendulului de 4 dm. este de 2-ori, a celui de 9 dm. de 3-ori, a celui de 16 de 4-ori asia lungu, cá a celui de 1 dm. Continuati acestu síru.

Gradulu alu IV-lea. a) Se scriemu in síru lungimea penduleloru si sub fia-care se scriemu numerii proportionali ai têmpului oscilatiunei.

1 dm;	4 dm;	9 dm;	16 dm;	25 dm;
1.	2,	3,	4,	5.

Ce aréta tabel'a acést'a?

Scire-ati esprimá cu cuvinte legea cuprinsa aici? Lungimile penduleloru stáu in raportu cá si patratii têmpului oscilatiunei.

Gradulu alu IV-lea. b) Acum asi vré se sciu pentru ce pendululu mai lungu osciléza mai incetu, celu scurtu mai iute, si pentru ce dámu aci de numerii de mai susu. Cá se aflamu caus'a trebuie se comparamu arculu oscilatiunei penduleloru neegale. (Invetiatoriulu desemna pendulele in pusetiunile loru perpendicularie si extreme. Anghiurile elongatiunei in amendoua casurile le iea de egale). Din desennu se vede, cá pendululu mai scurtu descrie arcu mai scurtu. Arculu ce-lu descrie pondulu (disculu) din capetulu pendulului se póte considerá de planu plecatu. Cátu de plecatu este planulu se vede de pe tangentulu desemnatu la punctulu finale a arcului. Vedemu cá planulu de amendoue părtili este intr'o forma de plecatu; unu planu plecatu inse este mai scurtu decâtu celu-alaltu. Amu invetiatu inse, cá dintre doue planuri plecate pre celu mai

scurtu globulu cade in tîmpu mai scurtu, pre celu mai lungu in tîmpu mai lungu.

Se comparamu arcuile oscilatiunei pendulului de 1 dm, si de 4 dm. Arculu pendulului de 4 dm. e de 4 ori mai lungu decâtu a celui de 1 dm. Se comparamu cu acést'a legea caderei libere! In secund'a prima corpulu cade 5 m. (metrii) in doua de 4×5 m.

Asia dara cale de 4 ori mai lunga o face in de câte ori mai multu tîmpu? (In de doua ori mai multu tîmpu).

(Comparatiunea acést'a o facemu si cu privire la calea percursa in 1" si 3" si cu privire la tîmpulu oscilatiunei penduleloru de 0.1 m. si 0.9 m. Totu asia cu privire la calea caderei in 1" si 4" precum si cu privire la tîmpulu oscilatiunei pendulului de 0.1 m. si 1.6 m. lungu).

Gradulu alu IV-lea. Se esprimamu prin vorbe legile aci aflate.

Pendululu mai lungu osciléza mai incetu, pentru-cá pre lînga inclinatiune egale descrie unu arcu mai lungu.

Unu pendulu de 4 ori asia lungu descrie unu arcu de patru ori mai lungu; pre cale de 4 ori asia lunga corpulu cade in de doue ori mai multu tîmpu. Pentru ace'a pendululu de 4 ori mai lungu pentru o oscilatiune are lipsa de 2 ori atát'u tîmpu.

P. Ungureanu.

(Finea va urmá).

Canalisarea solului.

Fá proba cu doue oluri de flori; la unulu astupa-i de totu orificiulu seau apertur'a la fundu, la cel'alaltu inse pune numai una bucatia de hîrbu, prelanga care se se póte scurge ap'a superflua, apoi asedia in ambele oluri viole intr'o forma de frumóse, uda-le egalu si totusi vei observá nu preste multu tîmpu, cá in olulu cu apertur'a de totu astupata florile incepu a tîngi, ma in scurtu se vestediescu si pieru, pentru-cá li-s'au putreditu radecinile de ap'a, ce n'a avutu pre unde se se scurga; in cel'alaltu inse violele priescu frumosu, fiendu-cá ap'a superflua se scurge pre langa bucatia de hîrbu, ce apera olulu contra astuparei cu pamentu. Cetitorii acestora sire pote cunoscu bine folosulu aperturei dela fondulu oluriloru cu flori, fara cá se-si fi trasu sem'a, cá ce se intempla cu ajutoriulu acestei aperturi. Fia numai atenti si voru vedé, cá acestu faptu in agricultura se referesce la una operatiune forfe frumosa.

Ap'a este absolutu de lipsa pentru plante, pentru-cá diferitele materii nutritórie, ce se afla in solu, prin ajutoriulu apei se solvescu si vinu prin radecini in tote partile plantei. Prin urmare trebuie, cá solulu, in care se afunda radecinele, se fia provediutu cu unu anumitu gradu de umediela, prin ploia seau in lips'a acestei'a prin udare. Nu mai pucinu e de lipsa pentru radecini si aerulu, mai alesu pentru-cá oxigenulu descompenendu cu incetulu hum'a, in continuu desvolta pentru radecini acidu carbonicu, care numai decâtu se absorbe, seau servece la disolvarea altoru parti mineralice necesarie pentru viétu'a plánteloru. Astu-feliu solulu, pentru cá se traiesca in elu seau pre elu vegetatiunea, trebuie se cupriuda in sine de-o-data si apa si aeru. Deca inse fundulu olului este astupatu, seau deca apertur'a lui este indopata cu pamentu, ap'a nu se pote scurge din elu; si atunci aerulu nu mai are locu; ér' deca

acést'a lipsesce, radecinele se putrediescu. Din contra, deca ap'a, dupa-ce a umeditu solulu, se pote scurge liberu, atunci solulu umeditu e cá si sponghi'a, in care aerulu pote strabate in tote partile, si plantei i-va merge bine.

Precumu se intempla aici cu firulu de viola, togmai asia se intempla si cu alte plante in economi'a cea mai mare. Ap'a, dupa ce a umeditu odata solulu, trebuie se se scurga, la din contra radecinele, in lips'a aerului, se putrediescu. Pentru ace'a solulu argilosu (lutosu) nu priesce vegetatiunei, deca contine in sine ap'a, prea multu tîmpu, precándu solulu arenosu e cu multu mai priintiosu. Din acestea cause e bine pentru plánte, deca stratulu inferioru este arenosu. Stratulu inferioru, fiendu arenosu, se reporta cá si olulu cu apertur'a neastupata; ap'a superflua se scurge si pote strabate aerulu, precandu stratulu inferioru argilosu se reporta cá si olulu cu apertur'a astupata.

Acumu intipuitive unu solu morascinosu. Aici din caus'a apei nu se producu, decâtu unele plánte, cari anume suntu destinate a traí in atari locuri; ér' deca vomu sapá siantiuri la una afundine, unde n'ajungu radecinele planteloru si siantiurile le vomu implé cu petrisiu punendu preste ele pamentu, atunci ap'a, cu carea este sbcutu solulu cá si una sponghia, se aduna in acestea siantiuri, se scurge printre pietrisiu si se versa in ore-care pèrau din apropiare. Acumu solulu morascinosu e cá si olulu cu apertur'a neastupata, aerulu pote strabate in elu si i-da productivitatea, ce n'a avuse mai inainte. Acést'a operatiune se numesce *canalisare*.

Acést'a specie de canalizare este cea mai simpla, dar' pote si cea mai pucinu duratoria cá-ce scurgerea apei prin petrisiu in curundu o impedece pamentulu caratu acolo de apa. Canalisarea se pote face si asia, cá se punu in siantiu la anumite distantie capre de lemn, pre cari se punu gatieg si apoi pre acestea pamentu. — Mai bine succede inse canalizarea cu tievi pregatite din argila arsa, seau din fieru (drainagie), cari le asiediamu pre fundulu siantiului. Ap'a se stracura in tievi prin lacunele, ce se lasa la impreunarea tieviloru seau prin gauricele anume facute spre acestu scopu. —

Prin canalizare nu numai se scurge ap'a din solu si aerulu ajunge la radecinele planteloru, ci efectulu ei consiste si in ace'a, cá prin ajutoriulu apei din tievi in continuu sustiene frescheti'a solului.

Candu bas'a unei gramedi de nisipu sta in apa, vedemu cum se inaltia cu incetulu umedieli'a pana la virvu. Chiar' asia face si ap'a adunata in canale (tievi), carea in tempu seetosu se stracura in susu pana la radecini; asia ap'a ce mai inainte erá superflua, ma chiar' stricatiusa, acumu forméza asia dicíndu unu reservoaru, ce ajuta in tempu de lipsa. Una alta bunatate a canalisarei este si ace'a, cá ea impedece recirea prea mare a solului, ce o pote causá evaporarea indelungata a apei. Ap'a, prefacíndu-se in vapori, rapesce caldur'a dela corpurile, ce o impresura si astu-feliu acelea se recescu. Cándu esimu din baia, ap'a ce a remasu pre corpu evaporéza, si simtinu una recéla mare. Asiá si ap'a, ce evaporéza in continuu pre suprafaci'a solului umedu, lu-recesce pre acést'a. Inse deca ap'a se scurge prin canale, evaporarea scade si recirea incetéza; si temperatur'a mai inalta aici totu-de-a-un'a favoresce vegetatiunei.

Folósele canalisarei in resumatu ar' fi dara: solulu, prin scurgerea apei devine sanitosu, aerulu strabate usioru prin solu pana la radecini; in giurulu radecineloru se afla una umediala acomodata, provenita din ap'a, ce se afla in

canale; si in fine recirea se micșoreza. Folósele acestea suntú asia de insemnate, încátu proprietarii mai cu modru aplica canalizarea nu numai in locuri morascinoșe, cari din natur'a lorú suntú neproductive, ci si in agrii ordinari*. Deca solulu superioru este argilosu, seau deca acest'a este bunu, inse e argilosu celu inferioru, ap'a de ploia nu pote decurge usioru si solulu e umedu si rece. Cu tempu inse solulu se usuca, si fiendu-cà nu e impartitu prin strabaterea aerului, se aduna laolalta in bucati compacte si radecinele asiadicundu stau se se inadusiesca. Tote acestea rele se delatura prin canalizare, carea cu deosebire in solulu argilosu si-are avantajele sale forte insemnate.

Ordinazioni ministeriale pentru scólele medie.

XV Ordinazioni din anulu 1881.

1. 6 Februaru Nr. 29,000. Directorii trebue se-si castige convingere deplina despre paupertatea adevărata, candu pertracteaza suplicele in caus'a eliberarei dela didactru.

2. 22 Maiu 11,166. In obiectulu censurei profesoralu a membriloru din ordulu invetiatorescu (ordu calugarescu).

3. Nr. 12,533. Se indrepta directorii dela scólele medie, cá se nu pertracteze suplicele pentru schimbarea scolei preste anu, deca acelea nu suntú motivate deajunsu.

4. 18 Novembre Nr. 33,010. Catechetii aplicati la institutele de invetiamentu publice suntú a se eliberá dela prezentarea la raportulu principalu (Hauptreport).

5. 3 Novembre Nr. 29,953. Cum au se deó calculi din religione preotii confesiuniloru pentru studentii dela scólele medie.

6. Nr. 11,274. Se dau indrumari la propunerea geografiei; in clasa a III-a se pote dá calculu separatu: a) din partea descriptiva b) din partea fisica.

XVI Ordinazioni din anulu 1882.

1. Nr. 38,424. Censurarea respective aprobarea manualeloru dela scólele medie.

2. 30 Januariu Nr. 4567. Regulamentu referitoriu la censur'a profesoralu dela scólele medie (gimnasiali si reali).

3. 27 Maiu Nr. 16,321. Censurarea manualeloru si medieloru auxiliare dela scólele medie.

4. 8 Augustu Nr. 23,811. Urcarea didactrului la institutele de invetiamentu sustienute seau ajutorate din fondulu statulu precum si din celu instructionalu.

5. Nr. 1717. Directiunile se se retiena a face erogatiuni prea mari din pausialele, ce le manipuleza.

6. Nr. 3133. Directiunile se faca aretare la locurile mai inalte despre casurile, candu studentii stipendiati suntú suscepti in seminariulu clericalu seau altcum suntú impartasiti in o provisiune diplina.

7. Nr. ⁵⁹³/_{pres.} Directiunile suntú avisate a tiené punctuosu decisiunile legei de timbru.

8. 19,181. Indreptariu cu respectu la componerea statisticeloru dela scólele medie.

9. Nr. 19,991. Se se propuna caligrafia incepundu din anulu 1882—83, fora de a ingreună fondulu din instructiune, in clasa I, II, III, in câte una ora pre septemana.

*) Asia in domeniulu din Berchiesiu a marelui proprietariu Eugeniu Crisianu se afla unu teritoriu mare canalisatu, de-si nu e morascinosu; si acestu teritoriu nu insiela nici candu.

10. Nr. 30,411. Studentii, cari se inseriu de voia buna, suntú de a se instruí in cantari pre langa una taxa de 2 fl. v. a.

11. Nr. 26,255. Directiunile potú dá duplicate de testimonii si fora concessiune mai inalta, au inse de a face reportu ulterioru.

12. Nr. 38,051, Se comunica Novell'a legei de aperarea tieriei si indreptariulu la acest'a.

13. 24 Aprile Nr. ³⁵⁰/_{pres.} La tramiterile de bani directiunile se pretinda dela adresati, afora de quietanti'a indatenata, de multe ori tramisa inainte, si una recunoscentia ulteriora.

14. 14 Aprile Nr. ⁵⁶⁶/_{pres.} Cum se se compuna sentinti'a negativa, ce e de a se dá la suplicele reieptate ale suboficiriloru, cari au pretensiune legala la aplicare civila.

15. 8 Aug. Nr. 23,811. Urcarea didactrului la 18 fl v. a.

A. Uilacanu.

Dulcelui Isusu!

O, Isuse! se cavine
Tie noi se ne 'nchinamu,
Si in rele si in bine
Numele se-Ti laudamu.

Dà-ne darulu teu ce póte
Se ne faca fericiti,
Daca Tu esti totu si tóte
Er' noi, Ti-suntemu iubiti.

Caci prin mórtea-ti de pre cruce
Neamulu omenescu Fai scosu.
Din pecatulu, care duce
In infernu intunecosu.

Po parinti ni-'i tine'n viétia,
Si pe frati si pe surori,
Er' pe noi Tu ne invétia
Cumú se-Ti fimu multiamitori.

O, Isuse! dulce nume
Tinde mân'a Ta spre noi,
Cátu vomu fi pe-acést'a lume
Se ne mántui de nevoi

Si de pânea ce nutresce
Si de tóte ce ni-ai datu
Daca lumea Te numesce:
Alu marirei imperatu.

Traianu II. Popu.

Bibliografia.

Gramatic'a limbei române. Lucrata pe base sintactice de Joane Buteanu, profesoru gimn. p. o. si asesoru consist. Gherla. Imprimari'a „Aurora“ p. A. Todoranu. 1887.

Gramatic'a latina. Pentru clas'a I si II gimnasiala prelucrata dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiu, profesoru gimnasialu in colaborare cu Stefanu Josifu directoru si profesoru si Andreiu Bârseanu profesoru. Pretiulu unui exemplaru 35 cr. v. a. Brasiovu 1887. Editur'a librariei H. Zeidner.

Carte de cetire latina. Pentru clas'a I gimnasiala prelucrata dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiu, profesoru gimnasialu in colaborare cu Stefanu Josifu directoru si profesoru si Andreiu Bârseanu profesoru. Pretiulu cu Vocabularu 1 fl. v. a. Brasiovu 1887. Editur'a librariei H. Zeidner.

Vocabularu latinu. Pentru clas'a I gimnasiala prelucratu dupa sistemulu lui H. Perthes de Paulu Budiu, profesoru gimnasialu in colaborare cu Stefanu Josifu directoru si profesoru si Andreiu Bârseanu profesoru. Brasiovu 1887. Editur'a librariei H. Zeidner.

Economia câmpului si Crescerea vitelor. Observari si indrumari practice pentru economii de Joane Georgescu. Pretiulu 25 cr. v. a. Brasiovu 1886. Tipografi'a Alexi.